

Suomalaisyritysten sijoittuminen Kiinassa

Hanna Heino

Pro gradu -tutkielma

Turun yliopisto
Maantieteen ja geologian laitos
14.2.2011

Laajuus: 40 op

Tarkastaja:

Hyväksytty:

TURUN YLIOPISTO
Maantieteen ja geologian laitos
Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta

HEINO, HANNA: Suomalaisyritysten sijoittuminen Kiinassa. [*Location of Finnish companies in China*]

Pro gradu -tutkielma, 70 s., 3 liites.
Maantiede
Helmikuu 2011

Kiinan talousuudistukset ja niiden myötä alkanut voimakas talouskasvu ovat houkuttelleet ulkomaalaisia yrityksiä sijoittamaan maahan. Kiinan keskushallinto on erilaisilla toimilla pyrkinyt ohjaamaan ulkomaalaisten yritysten sijoittumista alueellaan. Ulkomaalaisia yrityksiä on houkutteltu Kiinaan lainsäädännön ja verotuksen keinoin sekä luomalla erityistalousalueita ja avoimia kaupunkeja. Kiinan valtava väestö on sekä suunnaton työvoimareservi että markkinapotentiaali. Huokeat tuotantokustannukset ja suuret markkinat ovatkin toimineet houkuttimena ulkomaalaisille yrityksille.

Suomalaiset yritykset ovat myös lähteneet Kiinan markkinoille. Suomalaisten yritysten Kiinaan lähtemisestä ja siellä kohdatuista vaikeuksista on tehty jonkin verran tutkimuksia. Yritysten maantieteellistä sijaintia Kiinassa ei kuitenkaan ole juuri tutkittu. Tässä työssä selvitetään missä suomalaiset yritykset Kiinassa sijaitsevat. Ulkomaalaiset yritykset ovat usein kasautuneet samoille paikoille. Usein myös samasta maasta lähtöisin olevat yritykset tai saman toimialan yritykset sijoittuvat samoille seuduille. Näin näyttää tapahtuneen myös suomalaisyritysten sijoittumisessa.

Suurin osan suomalaisista yrityksistä on sijoittunut rannikon maakuntiin. Merkittävimmit sijaintikohteiksi nousevat Shanghai ja Peking. Etelärannikolla sijaitsevaan Guangdongin maakuntaan, samoin kuin Shanghai vieressä sijaitsevaan Jiangsun maakuntaan on myös sijoittunut paljon suomalaisyrityksiä. Shanghai ja sen ympäristö kuuluvat Jangtse-joen suiston talousalueeseen, joka on selvästi suomalaisen yritystoiminnan tärkein painopiste. Toinen tärkeä alue on Helmijoen suisto, johon kuuluvat Guangdong ja Hongkong. Sisämaassa suomalaisia yrityksiä on melko harvassa. Suurin osa suomalaisyritysten toimipisteistä on Nokian ja Koneen toimistoja.

ASIASANAT: yritykset, Kiina, sijoittuminen

Sisältö

Johdanto	2
Tutkimuskysymykset.....	3
1 Ulkomaiset investoinnit Kiinassa	4
1.1 Suomalaiset yritykset Kiinassa	4
2 Aineisto ja menetelmä	6
2.1 Ongelmat aineiston keruussa	8
3 Yritysten sijaintiin vaikuttavia tekijöitä	10
4 Sijoittumista ohjaavat tekijät Kiinassa	12
4.1 Työvoima ja tuotantokustannukset.....	12
4.2 Markkinat ja alihankinta	15
4.3 Logistiikka ja infrastruktuuri	16
4.4 Lainsäädäntö	18
4.5 Veropolitiikka.....	19
4.6 Eriyistalousalueet ja avoimet kaupungit	21
4.7 Paikallishallinnot.....	22
4.8 Yritysten kasautuminen ja kotimaan vaikutus	24
5 Aluejako Kiinassa.....	26
6 Tyypilliset Kiinassa sijaitsevat suomalaisyritykset	27
6.1 Yritysten määrä.....	27
6.2 Yrityskoko.....	29
6.3 Toimialat	30
6.4 Neljä tapausta.....	32
7 Yritysten sijoittuminen Kiinassa	36
7.1 Suomalaisen yritysten sijoittuminen maakunnittain	37
7.1.1 Rannikon maakunnat	37
7.1.2 Väli maakunnat.....	42
7.1.3 Läntiset maakunnat.....	44
7.1.4 Yhteenveto.....	46
7.2 Toimialojen sijoittuminen	48
7.2.1 Teollisuus.....	48
7.2.2 Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	51
7.2.3 Informaatio ja viestintä.....	51
7.2.4 Tukku- ja vähittäiskauppa.....	52
7.2.5 Muut toimialat	53
7.2.6 Yhteenveto.....	53
8 Nokian ja Koneen toimipisteiden vaikutus yritysten sijoittumiseen	54
9 Suomalaiset yritykset Kiinassa eri aikoina.....	56
10 Tulevaisuuden näkymät	58
11 Pohdinta.....	60
Kiitokset	65
Lähteet.....	66
LIITE 1	i

Johdanto

Kiina on maailman väkirikkain maa ja pinta-alaltaan maailman neljänneksi suurin valtio. Kiina on tänä päivänä poliittinen, taloudellinen ja sotilaallinen suurvalta siitä huolimatta, että se on yhä edelleen myös kehitysmaa. Maassa tapahtuneet muutokset ovat nostaneet Kiinan maailman mielenkiinnon kohteeksi viime vuosikymmenien aikana. Etenkin Kiinan talouden uudistusten myötä alkanut huima talouskasvu on saanut muun maailman hereille. Kiina-ilmioistä on tullut länsimaissa tunnettu termi. Kiina tunnetaankin halvan työvoiman maana, vaikka vaurastumisen myötä tämä ilmiö on siirtynyt enemmän muihin Aasian maihin. Kiinan hallinto on aktiivisesti houkuttellut ulkomaalaisia yrityksiä sijoittamaan maahan ja tätä kautta saanut oman taloutensa nousuun. Kiina onkin ollut houkutteleva sijoituskohde jo pelkästään suunnattoman väkilukunsa vuoksi. Markkinapotentiaali on valtava. Kun siihen lisätään vielä ulkomaalaisille yrityksille tarjotut edut, ei ole ihme, että ulkomaalaisten sijoitusten virta Kiinaan on ollut jatkuvassa kasvussa.

Tutkimuksia ulkomaalaisten yritysten ja sijoitusten vaikutuksista, sijoittumiskohteista ja sijaintipäätöksiin vaikuttavista tekijöistä on tehty lukuisia. Useimmiten kiinnostuksen kohteena ovat suuret monikansalliset yritykset tai maailman taloudessa merkittävät maat, kuten Yhdysvallat tai Japani. Useissa tutkimuksissa tarkastellaan asioita vain yhden valtion näkökulmasta, jolloin erot maiden välillä jäävät havaitsematta. Yritysten maantieteellistä sijoittumista on tutkittu vain vähän, sillä aineiston hankkiminen on hankalaa.

Suomessa on tehty jonkin verran tutkimuksia Kiinan markkinoille sijoittumisesta ja eteen tulevista ongelmista. Tutkimusten tarkoituksena on ollut helpottaa Kiinan markkinoille lähteviä yrityksiä välttämään sudenkuoppia ja löytämään oikeita kanavia ja verkostoja. Muutamissa tutkimuksissa on selvitetty kulttuurierojen aiheuttamia hankaluuksia Kiinassa toimiville suomalaisille yrityksille. Tutkielmia ja selvityksiä on tehty yksittäisten yritysten kokemuksista ja toimintamalleista. Suomalaisen yritysten sijaintia Kiinassa ei kuitenkaan ole varsinaisesti selvitetty missään tutkimuksessa.

Tutkimuskysymykset

Tässä työssä on tarkoituksena selvittää missä suomalaisyritykset Kiinassa toimivat. Tarkoituksena on tutkia ovatko suomalaisyritykset kasautuneet samoille paikoille ja vaikuttaako toimiala niiden sijaintiin. Kiinan keskushallinto on toimillaan ohjannut yritysten sijoittumista ja vasta viime vuosina yritykset ovat voineet vapaasti valita sijaintipaikkansa.

Tutkimuksen tarkoituksena on vastata kolmeen kysymykseen. Ensimmäiseen kysymykseen vastaaminen on edellytyksenä sille, että kahteen muuhun kysymykseen voidaan vastata.

Missä suomalaisyritykset sijaitsevat Kiinassa?

Ovatko suomalaisyritykset kasautuneet samoille paikoille?

Sijaitsevatko saman alan yritykset samoilla paikoilla?

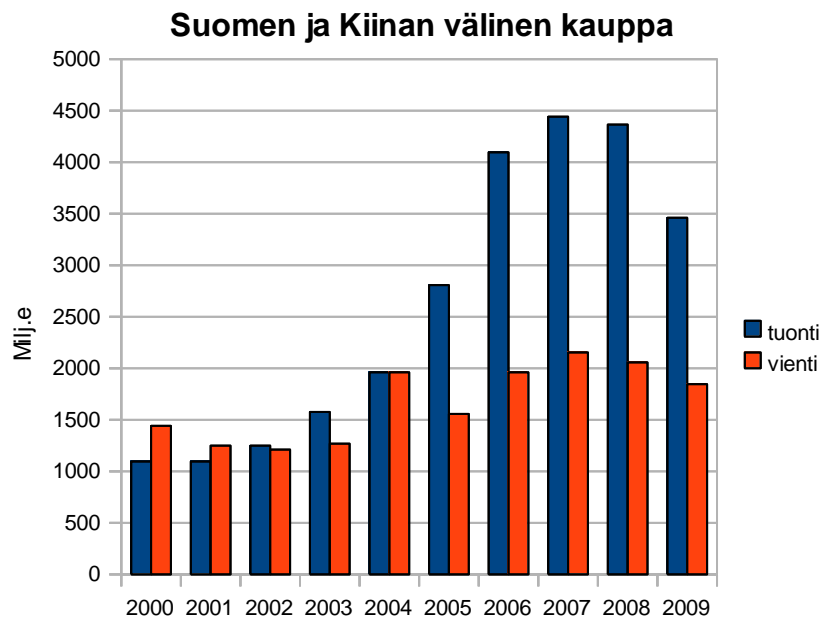
1 Ulkomaiset investoinnit Kiinassa

Kiinan avautuminen ja talouspolitiikan uudistus alkoi vuonna 1979. Tästä alkaen ovat ulkomaiset investoinnit Kiinassa lisääntyneet kiihtyvällä tahdilla. Suurin osa ulkomaisista investoinneista maailmassa on suuntautunut Kiinaan viimeisten vuosien aikana. Vuonna 2000 Kiinaan suuntautuvien ulkomaisten investointien määrä oli noin 30 miljardia dollaria, kun 2008 määrä oli noussut jo 108,3 miljardiin dollariin (UNCTAD 2009). Syynä Kiinan vetovoimaisuuteen voidaan pitää sitä, että Kiina on ainutlaatuinen liiketoimintaympäristö. Se on sitä sekä kokonsa ja sisäisten markkinoiden kasvun takia että taloudellisten uudistusten ja muutosten takia (Fetscher ym. 2010).

Samassa tahdissa rahavirtojen kanssa on myös tutkijoiden kiinnostus aiheeseen kasvanut. Ulkomaisista investoinneista (Foreign Direct Investment, FDI) Kiinaan on tehty kolmenkymmenen vuoden aika yli 420 artikkelia tieteellisiin julkaisuihin, ja näistä noin 70 on tehty vuoden 2007 aikana. Tutkimukset keskittyvät usein kuitenkin vain yhteen sijoittajamaahan, jolloin jotkin näkökulmat tai erot maiden välillä jäävät havaitsematta. (Fetscher ym. 2010.)

1.1 Suomalaiset yritykset Kiinassa

Kiina on Aasian maista suurin Suomen kauppakumppani. Kahdenvälinen kauppa on kasvanut voimakkaasti muutamana aikaisempana vuonna, mutta 2008 alkanut talouskriisi käänsi suunnan laskuun. Vuonna 2009 Kiina oli Suomen neljänneksi suurin tuontimaa ja seitsemänneksi suurin vientimaa. Samana vuonna Suomen ja Kiinan välinen kauppa oli arvoltaan noin 5,3 miljardia euroa (Kuva1, Tullihallitus 2010).

Kuva 1. Suomen ja Kiinan välinen tuonti ja vienti kymmenen vuoden aikana (Tullihallitus 2010).

Suomalaiset yritykset ovat tehneet kauppaa Kiinassa jo 1950-luvulta lähtien. Tällä hetkellä Kiinassa toimii Finpron arvion mukaan noin 260 suomalaista tai Suomessa toimivaa yritystä (Finpro 2010). Näistä noin puolella on tuotannollista toimintaa Kiinassa. Suomalaiset yritykset ovat investoineet Kiinaan reilut 5 miljardia euroa ja yritykset työllistävät Kiinassa noin 40 000 ihmistä (Finpro 2009). Kiinaan tulon syyt ovat suomalaisilla yrityksillä pysyneet jo pitkään samoina. Tärkein syy on Kiinan kotimarkkinat. Kiinaan hakeudutaan myös asiakkaiden vaatimuksesta ja osana globaalia strategiaa (Turunen & Koikkalainen 2009, 70). Salmen (2006, 205) mukaan halvat hinnat ovat hankintayhtiöiden ensisijainen syy Kiinaan sijoittumisessa. Hän kuitenkin jatkaa vielä, että halvalla hinnalla saa harvoin laadukkaan tuotteen.

2 Aineisto ja menetelmä

Tutkimus on luonteeltaan empiirinen ja menetelmänä on kerätyn tiedon luokittelu ja lajittelu. Tulokset esitetään sekä taulukoina että karttoina. Aineiston keruun pohjana oli Finpron Pekingin toimiston lista heidän tiedossaan olevista Kiinassa toimivista suomalaisyrityksistä. Finpro on suomalaisten yritysten perustama organisaatio, joka asiantuntijoidensa ja maailmanlaajuisen palveluverkostonsa kautta auttaa suomalaisia yrityksiä kansainvälistymisessä (Finpro 2010). Yritysten ei tarvitse ilmoittaa tai rekisteröidä toimimistaan ulkomailla suomalaisille viranomaisille tai valtionhallinnolle. Tämän takia on vaikea tietää todellista tilannetta siitä, mitkä suomalaisyritykset toimivat Kiinassa. Käytännössä etenkin Kiinaan sijoituessaan useimmat yritykset ovat jossain vaiheessa yhteydessä Finpron toimistoon. Tarkimmat tiedot Kiinassa toimivista suomalaisista yrityksistä olisi Kiinan viranomaisilla, mutta niihin tietoihin ei tämän tutkimuksen puitteissa ole mahdollista päästä käsiksi.

Finpron listalla on noin 250 suomalaista ja Suomeen liittyvää yritystä. Näistä tähän tutkimukseen valittiin vain ne, joiden katsottiin olevan suomalaisia. Muutama Kiinassa toimiva yritys löytyi myös Finpron listan ulkopuolelta tietojen keruun aikana. Näin ollen listattiin yhteensä 172 Kiinassa toimivaa suomalaista yritystä (Liite 1). Tilanne on kuitenkin jatkuvasti elävä, osa lopettaa toimintansa jostain syystä ja uudet yritykset perustavat toimipisteitään Kiinaan.

Suomalaisuuden määrittämisessä tärkein tekijä oli yrityksen pääkonttorin sijainti. Mikäli yrityksen pääkonttori ei ollut Suomessa, ei yritystä hyväksytty mukaan aineistoon. Tämän seikan perusteella 17 yritystä Finpron listalta eivät olleet suomalaisia. Poikkeuksena mukaan hyväksyttiin Elcoteq, joka on vaihtanut kotipaikkansa Lohjalta Luxemburgiin. Muuten yritys on kuitenkin lähtökohdiltaan hyvin suomalainen. Joillain yrityksillä taas on useampi pääkonttori. Ne hyväksyttiin kuitenkin mukaan, jos Suomessa on yksi päätoimipisteistä. Esimerkkinä tästä ovat Nordea ja Stora Enso.

Pieniä yhden miehen yrityksiä tai vain kauppaa Kiinassa tekeviä yrityksiä, joilla ei ole kiinteää toimipistettä maassa ei myöskään otettu mukaan. Näille yrityksille ei pysty määrittelemään sijaintia Kiinassa, vaikka ne liiketoimintaa maassa harjoittavatkin.

Yritysten luokittelua varten luotiin lista ominaisuuksista, joita jokaisesta yrityksestä selvitettäisiin. Perustietoja olivat yrityksen toimiala, perustamisvuosi, henkilöstön määrä ja liikevaihto. Toimialaluokituksena käytettiin tilastokeskuksen toimialaluokitusta 2008, joka on ollut käytössä vuoden 2009 alusta (Taulukko 1). Luokituksessa on 22 pääluokkaa (A – U ja X), jotka jakautuvat useampiin alempiin tasoihin. Alaluokista merkittiin vain ensimmäinen taso, sillä se oli riittävä yritysten toiminnan määrittämiseen, esimerkiksi C10 on elintarvikkeiden valmistus. Toimialaluokitus on siis tehty Suomessa tapahtuvan toiminnan perusteella, vaikka toiminta Kiinassa ei välttämättä aina olekaan juuri samanlaista. Esimerkiksi teollisuusyrityksellä saattaa Kiinassa olla vain myyntitoimisto tai hankintaa eikä lainkaan teollista tuotantoa.

Kiinan toimintaa koskevia tietoja olivat toiminnan aloitusvuosi, toimipisteiden määrä, henkilöstön määrä ja liikevaihto Kiinassa sekä Kiinan toimipisteiden osoitteet. Lisäksi tarkasteltiin, onko yrityksellä kansainvälistä toimintaa myös muualla kuin Kiinassa. Näiden ominaisuuksien ajateltiin olevan sekä kiinnostavia, että kohtalaisen helposti selvitettäviä tutkimuksen kokonaisuuden kannalta.

Aineiston tietoja kerättiin yritysten verkkosivujen kautta sekä yrityshaun avulla. Yrityksen nimen perusteella haettiin sen verkkosivut, joista etsittiin listattuja ominaisuuksia. Yritysten toimintakertomukset olivat myös tiedonlähteinä, vaikkakaan ne eivät aina olleet linkitettyinä yrityksen omiin verkkosivuihin vaan löytyivät muualta Internetistä. Kauppalehden sähköinen yrityshakupalvelu sekä Yritystelen hakupalvelu olivat apuna tietojen täydentämisessä. Niihin yrityksiin, joista oli vaikea löytää tietoja, otettiin myös suoraan yhteyttä sähköpostilla. Kaikki eivät kuitenkaan vastanneet tiedusteluihin lainkaan.

Taulukko 1. Tilastokeskuksen toimialaluokitus

A	Maatalous, metsätalous ja kalatalous	(01-03)
B	Kaivostoiminta ja louhinta	(05-09)
C	Teollisuus	(10-33)
D	Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	(35)
E	Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito	(36-39)
F	Rakentaminen	(41-43)
G	Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyö	(45-47)
H	Kuljetus ja varastointi	(49-53)
I	Majoitus- ja ravitsemistoiminta	(55-56)
J	Informaatio ja viestintä	(58-63)
K	Rahoitus- ja vakuutustoiminta	(64-66)
L	Kiinteistöalan toiminta	(68)
M	Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	(69-75)
N	Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	(77-82)
O	Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus	(84)
P	Koulutus	(85)
Q	Terveys- ja sosiaalipalvelut	(86-88)
R	Taiteet, viihde ja virkistys	(90-93)
S	Muu palvelutoiminta	(94-96)
T	Kotitalouksien toiminta työnantajina	(97-98)
U	Kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta	(99)
X	Toimiala tuntematon	(00)

2.1 Ongelmat aineiston keruussa

Ongelmana aineiston keruussa oli yritysrakenteiden monimutkaisuus. Erilaiset yrityskaupat ja yhdistymiset sekä ryhmittymien luonti ovat osa monen yrityksen historiaa. Näin ollen jo perustietojen selvittäminen oli toisinaan hankalaa ja aikaa vievää. Jopa yrityksen perustamisvuoden määrittäminen oli välillä vaikeaa useiden yrityskauppojen takia. Vaikeutena oli myös esimerkiksi selvittää onko Kiinassa toimiva tehdas suomalaisen yrityksen tytäryhtiö vai ovatko molemmat yritykset samassa ryhmässä toimivia erillisiä yrityksiä. Mikäli jälkimmäinen tapaus osoittautui oikeaksi, ei suomalaisella yrityksellä katsottu olevan omaa toimintaa Kiinassa.

Ongelmallista oli joskus myös yritysten verkkosivujen löytäminen, sillä yritykset saattavat toimia Kiinassa eri nimellä, kuin Suomessa. Näin on esimerkiksi silloin, kun

kyseessä on yhteisyritys kiinalaisen yrityksen kanssa. Kaikkia Finpron listan yrityksiä ei löytynyt lainkaan, joten jäi epäselväksi onko näitä yrityksiä edes enää olemassa.

Monet yritykset toimivat myös usealla toimialalla ja ovat jakaneet toimintansa sen mukaan osiin. Monialaisia yrityksiä ovat esimerkiksi Metso ja Savcor. Näiden yritysten kohdalla toimialaluokituksen tekeminen oli haasteellista, mutta periaatteena oli löytää kuhunkin Kiinassa olevaan toimipisteeseen oikea luokka. Kaiken kaikkiaan toimialaluokitus on tehty yrityksen Suomessa olevan toimialan mukaan.

Monialaiset yritykset saattavat ilmoittaa tärkeimmät avainlukunsa joko alakohtaisesti tai vain kokonaistuloksena. Vaihtoehtoisesti yrityksen sivuilla voidaan kertoa koko ryhmän liikevaihto, mutta ei kyseisen yrityksen tietoja. Kaikilla yrityksillä ei ole lainkaan verkkosivuja tai niiden sisältämä tieto on hyvin niukkaa. Kaikki nämä asiat toivat haastetta aineiston keräämiseen ja yhdenmukaisuuteen.

Apuna tietojen keräämisessä käytettiin Kauppalehden yrityshakua, jonka kautta saatiin joitain puuttuvia tietoja täydennettyä. Lähinnä tämä koski henkilöstömäärää ja liikevaihtoa, joita kaikki yritykset eivät kerro omilla sivuillaan. Kiinan toiminnoista oli kuitenkin kaikkein hankalinta löytää tietoja. Vain murto-osa yrityksistä kertoi sivuillaan Kiinan toimintojen liikevaihdosta tai henkilöstön määrästä. Osa yrityksistä ilmoitti avainluvut markkina-alueittain, jolloin Kiinan osuus kuului yleensä koko Aasian lukuihin. Joillekin yrityksille Kiinassa olevasta toiminnasta kertominen ei ole edullista, jolloin tietoa oli hyvin vaikea tai jopa mahdotonta saada mistään. Näin oli esimerkiksi lastenvaatteita valmistavan Reiman kohdalla. Näin ollen henkilöstön määrää ja liikevaihtoa Kiinassa koskevat tiedot jäivät erittäin vajaiksi, eikä niitä voinut sen enempää analysoida.

3 Yritysten sijaintiin vaikuttavia tekijöitä

Yritysten tavoitteena on tuottaa voittoa ja se vaikuttaa myös yritysten sijaintipaikan valintaan. Optimaalista sijaintia voidaan hakea monista eri lähtökohdista. Markkinat, tuotantokustannukset, kuljetuskustannukset ja työvoimaresurssit ovat yleisiä perusteita yritysten sijainnille.

Markkinoiden koko on tärkeä tekijä. Mitä suuremmat markkinat ovat, sitä enemmän voittoa yrityksen on mahdollista saada. Etenkin yrityksen sijoituessa ulkomaille, jossa kuluja syntyy enemmän uuden kulttuurin, kielen ja lakien takia, on kannattavaa sijoittua suurelle markkina-alueelle. Näin kasvaneet kulut voidaan kompensoida paremmalla myynnillä.

Korkeat palkkakustannukset ovat yritykselle rasite. Usein yritykset ulkomaille sijoituessaan hakevat halvemmän palkkatason maita vähentääkseen tuotantokustannuksia. Toisaalta korkeat palkkakustannukset usein merkitsevät myös korkeammin koulutettua työvoimaa. Näin ollen yritykset, jotka tarvitsevat koulutettua työvoimaa eivät välttämättä hyödy hakeutuessaan halvemmän palkkatason omaavalle alueelle.

Tarjolla olevan työvoiman määrä vaikuttaa myös yrityksen toimintaan. Jos sopivaa työvoimaa on saatavilla runsaasti, on yrityksen mahdollista valita parhaat työntekijät ja jopa neuvotella palkkatasosta. Toisaalta suuri työvoimaresurssi ei välttämättä sovi yrityksen tarpeisiin, jos koulutustaso alueella ei ole riittävä.

Kuljetuskustannukset vaikuttavat omalta osaltaan etenkin teollisuusyritysten sijaintiin. Yrityksen sijaintia pohdittaessa täytyy huomioida mahdollisesti raaka-aine lähteet, millainen tuote on, missä on markkina-alue tai alihankkijat ja muut yrityksen toimintaan vaikuttavat tekijät. Jos kaikki sijaitsevat kaukana toisistaan, kasvavat

kuljetuskustannukset suuriksi. Yleisen infrastruktuurin taso vaikuttaa myös yritysten toimintaan. Hyvät ja toimivat yhteydet ovat yrityksille tärkeitä. Tämä koskee niin tie- ja rataverkostoa kuin lentokenttiä tai kommunikaatioyhteyksiä.

Sijaintiteorioiden tavoitteena on ollut ja on edelleen etsiä toiminnalle optimaalista sijaintia ja selvittää siihen vaikuttavia tekijöitä. Alfred Weberin teoriaa vuodelta 1909 pidetään ensimmäisenä teollisuuden sijaintiteorianana. Maailma on ensimmäisten sijaintiteorioiden jälkeen muuttunut merkittävästi. Kansainvälistyminen on tuonut omat muutoksensa yritysten toimintaan. Ulkomaisten investointien sijoittumisessa merkittävinä tekijöinä on pidetty isäntämaan antamia etuuksia sekä suurten monikansallisten yritysten omia etuja (He 2008). Mataloni (painossa) toteaa tutkimuksessaan, että monikansalliset yritykset tekevät sijaintipäätöksensä vaiheittain. Ensin valitaan mihin maahan kannattaa sijoittua ja sen jälkeen selvitetään mille alueelle kyseisessä maassa sijoitaudutaan. Mataloni toteaa myös, että aikaisempi investointi maahan helpottaa toisen investoinnin tekoa toiselle alueelle samassa maassa.

4 Sijoittumista ohjaavat tekijät Kiinassa

Kiina on keskusjohtoinen ja kehittyvä maa. Maan eri alueiden kehitysasteet ja suunnitelmat ovat lähtökohdiltaan hyvinkin erilaisia ja vaikuttavat yritysten sijaintipäätöksiin. Työvoiman saatavuus ja hinta sekä infrastruktuurin taso vaihtelee alueittain. Kiinan keskushallinto on myös poliittisilla päätöksillään vaikuttanut ulkomaisten yritysten sijoittumiseen alueellaan. Sijoittumista ovat ohjanneet erityistalousalueiden luominen, veropolitiikka ja lainsäädäntö. Etenkin erityisalueet ovat vaikuttaneet selvästi ulkomaisten yritysten sijoittumiseen Kiinassa (Wei ym. 2008, 642). Yritysten sijoittumisessa on havaittavissa säännönmukaisuuksia. Ulkomaiset yritykset kasautuvat usein samoille paikoille. Sijoittuminen vaihtelee kuitenkin toimialoittain sekä ulkomaisen yrityksen kotimaan mukaan (Leung 1990, 416 – 418.).

4.1 Työvoima ja tuotantokustannukset

Työvoiman saatavuus ja tuotantokustannukset ovat yrityksille ja etenkin teolliselle toiminnalle keskeisiä seikkoja ja vaikuttavat usein myös yrityksen sijaintiin. Yksi merkittävä tuotantokustannusten osa on palkkakulut. Yritykselle sopivan henkilöstön saanti ja palkkatason muuttuminen Kiinassa tuovat kuitenkin haasteita toiminnalle. Amitin ja Javorcikin (2008, 141) mukaan tuotantokustannuksista juuri palkat, sähkön hinnan ohella, ovat merkittävimpiä tekijöitä ulkomaisen yrityksen hakiessa sijoittumispaikkaa Kiinan eri alueilta. Du ym. (2008, 105) toteaa myös, että palkkakuluilla on selvä yhteys ulkomaisten yritysten sijaintiin Kiinassa. Tosin hän jatkaa, että Euroopan Unionista lähtöisin oleviin yrityksiin se ei vaikuta yhtä merkittävästi kuin Yhdysvalloista, Koreasta tai Japanista tuleviin yrityksiin. Matalonin (painossa) tutkimuksen mukaan palkkakuluilla on positiivinen yhteys monikansallisiin yrityksiin, niiden valitessa sijaintimaata. Monikansalliset yritykset tarvitsevat koulutettua työvoimaa ja korkea palkkataso merkitsee korkeaa koulutustasoa. Myöhemmin hän kuitenkin toteaa, että maan sisäisessä alueellisessa tarkastelussa korkeat palkkakulut vähentävät kohteen houkuttelevuutta.

Kiinan väkiluku on noin 1,3 miljardia ja sen arvioidaan vielä kasvavan jonkin aikaa.

Väestötiheys on suurin rannikolla etenkin Pekingin ja Shanghain välisellä alueella. Guangdongin maakunta on väestömäärältään kaikkein suurin. Siellä on 109 miljoonaa asukasta. Väestötiheydet ovat suurimmat kaupunkimaakunnissa Macaossa, Hongkongissa, Shanghaissa ja Pekingissä, koska niiden pinta-alakin on huomattavasti muita maakuntia pienempi. Rannikkomaakunnista Fujienissa on selvästi muita rannikon maakuntia vähemmän väestöä ja myös väestötiheys on pienempi. Sisämaasta erottuu Sichuanin maakunta, joka taas on selvästi ympäröiviä maakuntia väkirikkaampi. Sichuanin väestömäärä on 83 miljoonaa. (World Gazetteer 2010.) Kiinassa on lukuisia miljoonakaupunkeja. Eri lähteiden mukaan yli miljoonan asukkaan kaupunkeja on viidestäkymmenestä sataanviiteenkymmeneen.

Kiinan suuri väestömäärä takaa paljon työvoimaa, joka on ollut myös suhteellisen edullista. Ongelmallisempaa on kuitenkin riittävästi koulutetun työvoiman saanti sekä sen sijainti. Kiinalainen Hukou-järjestelmä on rajoittanut ihmisten vapaata muuttoa maan sisällä. Järjestelmän valvonta on kuitenkin heikentynyt ja Kiinassa onkin käynnissä massiivinen muuttoliike maaseudulta kaupunkeihin. Maalta muuttaneita siirtotyöläisiä arvioidaan olevan jopa 225 miljoonaa. Tämä liikkuva ja joustava työläisarmeija on mahdollistanut Kiinan toimimisen maailman työpajana (Turunen & Koikkalainen 2009, 71). Suurin osa näistä maalta muuttajista on kuitenkin huonosti koulutettua ja kielitaidotonta väkeä, jotka etsivät yksinkertaisia tehdas-, toimisto- tai rakennustöitä. Suomalaisten yritysten kannalta suurimmat haasteet työvoiman suhteen ovat henkilöstön nopea vaihtuvuus, motivoinnin tarve sekä palkkatason nousu suurimmissa kaupungeissa (Kettunen ym. 2008, 197; Jansson ym. 2007, 22).

Kiinassa on lukuisia korkeatasoisia yliopistoja ja vuonna 2009 yliopistoista valmistui arviolta yli kuusi miljoonaa opiskelijaa (Turunen & Koikkalainen 2009, 71). Korkeasti koulutettu työvoima alueella lisää ulkomaisten yritysten sijoittumista sinne (Du ym. 2008a, 105; Sridhar & Wan 2010, 119). Kuitenkin Kettusen ym. (2008, 197) mukaan suomalaisten yritysten on vaikeinta löytää erityisalojen ammattitaitoista ja englantia osaavaa väkeä. Alueellinen vaihtuvuus näkyy myös työvoiman saannissa. Suurissa rannikko kaupungeissa, joissa on myös yliopistoja, on enemmän koulutettua työvoimaa tarjolla, kuin pienemmissä ja sisämaassa sijaitsevilla kaupungeilla. Kettusen ym.

mukaan ammattitaitoista työvoimaa on kuitenkin vaikeaa saada myös Shanghaissa ja Guangzhoussa. Shanghaissa ovat palkat nousseet niin korkeiksi, että se vaikuttaa henkilöstön saantiin. Lisäksi eri toimialoilla on eroja henkilökunnan saannissa. Etenkin metalli- ja koneenrakennusteollisuudessa on pulaa ammattihenkilöistä. Kaikkein haastavinta on kuitenkin rekrytoida keski- ja johtotason henkilöitä, jotka ymmärtävät länsimaista kulttuuria ja johtamistapoja sekä osaavat hyvin englantia. (Kettunen ym. 2008, 198 – 199.)

Kiinan kiivas talouskasvu on vaikuttanut myös palkkatasoon. Kaikilla toimialoilla palkat ovat yli kaksinkertaistuneet vuodesta 2000 vuoteen 2008 mennessä (ILO 2010). Keskipalkat vaihtelevat alueittain ja ovat luonnollisesti korkeampia kaupunkialueilla kuin maaseudulla. Kaikilla Kiinan alueilla on oma minimipalkkatasonsa, jonka määrittelee paikallishallinto. Vaikka keskimääräiset palkat ovat edelleen Suomeen verrattuna matalia, on korkeasti koulutettujen ja ammattitaitoisten työntekijöiden palkkavaatimukset nousseet jatkuvasti. Ammattitaitoisten työntekijöiden määrä on hyvin pieni, vain noin 5 % koko työvoimasta. Ulkomaiset investoinnit ja Kiinan kansainvälistyminen nostavat osaavan työvoiman hintaa. Merkittävin syy on kasvava kilpailu ammattitaitoisesta henkilöstöstä, jonka tarjonta ei vastaa kysyntää. Etenkin Shanghaissa pätevän henkilöstön palkkataso on melkein sama kuin Suomessa. Tämän takia osa suomalaisista yrityksistä harkitsee toimintojen siirtämistä Shanghaista sisämaahan. Siellä ongelmana on kuitenkin ammattitaitoisen väen puute sekä huono infrastruktuuri. (Kettunen ym. 2008, 205 – 207.)

Sridharin ja Wanin (2010, 119) mukaan suurien ja keskisuurien kaupunkien, eli väkiluvultaan yli kaksi miljoonaisten kaupunkien, suosio ulkomaisten yritysten sijoittumispaikkana on vähentynyt. Syynä tähän he pitävät juuri suurissa kaupungeissa kohonneita kuluja. Sridhar ja Wan toteavat myös, että paljon työvoimaa tarvitsevat yritykset välttävät suuria kaupungeja. Osa syynä ovat korkeat kulut, mutta toisena syynä he pitävät kaupunkilaisten kasvavaa tietoisuutta säännöistä ja oikeuksistaan. Toisaalta suuret yritykset, jotka tarvitsevat koulutettua työvoimaa, hakeutuvat suuriin kaupunkeihin.

Työvoiman suuri vaihtuvuus on myös muodostunut ongelmaksi ulkomaalaisille yrityksille. Tärkeimmät syyt työpaikan vaihtamiseen ovat raha ja muut etuudet. Koska ammattitaitoisesta väestä on pulaa, saattavat työntekijät helposti siirtyä kilpailevan yrityksen palvelukseen saadessaan parempaa palkkaa. Henkilöstön nopea vaihtuvuus nostaa työvoiman kustannuksia, sillä yritysten täytyy jatkuvasti rekrytoida ja kouluttaa uutta väkeä. (Kettunen ym. 2008, 207 – 208.) Kustannusten vähentämiseksi ulkomaisten yritysten on täytynyt ajan mittaan muuttaa työntekijöiden rekrytointi ja motivointi keinoja yhdenmukaisemmiksi. Monikansalliset yritykset seuraavatkin tarkasti kilpailijoidensa palkkatasoja ja muita työpaikkaetuja pärjätäkseen paremmin kilpailussa ammattitaitoisesta työvoimasta. (Björkman ym. 2008.)

Kulttuurierot tuovat mukanaan omat haasteensa työvoiman hankkimiselle, mikä näkyy myös Kiinassa toimivissa suomalaisyrityksissä. Etenkin vanhemmilla kiinalaisilla työntekijöillä on vaikeuksia sopeutua länsimaalaiseen yrityskulttuuriin (Kettunen ym. 2008, 51). Erilainen kulttuuritausta aiheuttaa myös kommunikaatiovaikeuksia sekä väärin ymmärtämistä (Kettunen ym. 2008, 222). Tässäkin saattaa olla eroja alueittain. Rannikolla on pidempään ollut länsimaisia vaikutteita, joten siellä länsimaisen kulttuurin tuntemus on hieman parempaa kuin sisämaassa. Kaiken kaikkiaan kiinalaisessa kulttuuriympäristössä toimiminen on haasteellista kaikille länsimaalaisille yrityksille. Kulttuurillisen osaamisen, henkilökohtaisten suhteiden ja ”guanxin” merkitystä ei siksi pidäkään väheksyä (Salmi 2006; Björkman & Kock 1995, 533).

4.2 Markkinat ja alihankinta

Ulkomaisten investointien kiinnostuksen kohteena ovat matalien kustannusten lisäksi olleet Kiinan suunnattomat sisäiset markkinat. Vaikka Kiinan avautumisen alkuaikoina suurin osa ulkomaalaisista yrityksistä toimitti Kiinan tuotantonsa vientiin, ovat Kiinan omat markkinat kasvaneet myös huimaa vauhtia. Markkinoiden koko ei välttämättä ole kaikille markkinahakuisille ulkomaisille yrityksille ainoa tai tärkein syy Kiinaan sijoittumisessa. Muina merkittävinä tekijöinä ovat liikesuhteiden ylläpito asiakkaiden ja toimittajien välillä, tuotteiden suunnittelu paikallisille sopivammaksi, kuljetus- kustannusten vähentäminen tai aseman säilyttäminen maailman markkinoilla (He 2003, 354).

Kiinan sisäisille markkinoille pääsy edellyttää sopivan sijainnin löytämistä, sillä valtavan kokoisessa maassa on tärkeää olla lähellä asiakkaita tai raaka-ainetoimittajia. Monikansallisen yrityksen mukana Kiinaan sijoittuvalle pienemmälle yritykselle luonteva lähtökohta on läheisyys asiakkaaseen. Kiinan laajuus kuitenkin asettaa yritykselle haasteita etenkin, jos raaka-ainetoimittajat tai mahdolliset asiakkaat ovat eri puolilla maata (Jansson ym. 2007, 22.) Monet ulkomaiset yritykset ostavat tarvittavia tuotteita ja palveluita muilta ulkomaisilta yrityksiltä (Wei ym. 2008, 655). Amiti ja Javorcik (2008, 146) toteavat, että on yhteys asiakkaihin ja alihankkijoihin siinä maakunnassa missä yritys sijaitsee, on tärkeämpää, kuin yhteydet muualla Kiinassa sijaitseviin asiakkaisiin tai alihankkijoihin. He ajattelevat tämän johtuvan sekä huonoista liikenneyhteyksistä Kiinan sisällä että Kiinan markkinoiden hajanaisuudesta.

Sridhar ja Wan (2010, 119) ovat havainneet, että alihankkijoiden ja tarvikkeiden tuottajien läheisyys on erittäin merkittävää ulkomaiselle yritykselle. He toteavat, että yritykset, joilla on paljon alihankkijoita sijoittuvat todennäköisemmin suuriin yli 5 miljoonan asukkaan tai keskisuuriin yli 2 miljoonan asukkaan kaupunkeihin. Näissä isoissa kaupungeissa on usein yritysten kasaumia, jolloin kaikki tarvittava on lähellä. Sridharin ja Wanin mukaan myös tehokkuutta haluavat yritykset sijoittuvat suuriin ja keskisuuriin kaupunkeihin todennäköisesti suurempien markkinoiden ja paremman infrastruktuurin takia.

4.3 Logistiikka ja infrastruktuuri

Etenkin kehitysmaissa riittävän tasoinen infrastruktuuri ohjaa usein ulkomaisten yritysten sijoittumista. Logistiikan osalta on merkittävää mistä saadaan raaka-aineet ja minne tuotteet myydään. Merkittävimmät tekijät ulkomaisen teollisuuden sijoittumisen alkuvaiheessa Kiinaan ovat olleet riittävän vahva teollisuuspohja sekä yhteys satamaan (Leung 1990, 415; Head & Ries 1996, 55). Rannikolla sijaitsevat provinssit ovatkin saaneet suurimman osan ulkomaisista investoinneista, mihin tosin vaikuttaa myös muut seikat kuin vain sataman läheisyys. Vuosina 1979 – 1985 ulkomaalaisomisteiset tuotantolaitokset Kiinassa sijoituivat yleensä lähelle satamia, sillä tuotteet menivät pääosin vientiin (Leung 1990). Tänä päivänä viennin merkitys on vähentynyt Kiinan omien markkinoiden kasvaessa huimaa vauhtia. Amitin ja Javorcikin (2008, 141)

mukaan rahtisatamien ja rautateiden läheisyys kuitenkin lisäävät ulkomaisten investointien määrää selvästi. Toisaalta niiden läheisyys ei ole ensisijainen seikka monikansallisen yrityksen tehdessä sijaintipäätöstään (Wei ym. 2008, 651).

Kiinassakin yleinen infrastruktuuri oli avautumisen jälkeen melko heikkotasoinen, kuten kehitysmaissa yleensä. Osaltaan tämä johtui siitä, että rakentaminen ja kunnossapito olivat ainoastaan julkisenhallinnon tehtävänä. Teiden ja siltojen käyttö oli kaikille ilmaista eikä rahoitusta juurikaan ollut. Ulkomaisten sijoitusten avulla liikenneyhteyksiä ja yleistä infrastruktuuria alettiin vähitellen parantaa. Samalla paikallishallintoja kannustettiin huolehtimaan omasta infrastruktuuristaan ilman keskushallinnon tukea. Näin kehittyi käytäntö siitä, että käyttäjä maksaa ja rakentaja hyötyy. Uusilla teillä ja silloilla alettiin kerätä tullimaksuja. Tämä käytäntö on parantanut paikallishallintojen kykyä rahoittaa infrastruktuurin kehittämistä ja samalla innostanut etsimään uusia rahoituskanavia. (Zhang 1994, 49.) Hyvin toimiva perusinfrastruktuuri on merkittävä tekijä yrityksille. Du ym. (2008a, 105) osoittaa tutkimuksessaan, että tieverkoston tiheydellä on positiivinen yhteys ulkomaisten yritysten sijoittumiseen Kiinassa. Mataloni (painossa) toteaa myös, että yleisen infrastruktuurin taso vaikuttaa selvästi ulkomaisten yritysten sijaintiin. Hän jatkaa, että hyvät kulkuyhteydet ovat merkittäviä etenkin tuotannolliselle toiminnalle.

Erityistalousalueilla ja avoimissa kaupungeissa sijaitsevat teollisuuspuistot ovat tarjonneet maan yleistä tasoa parempaa infrastruktuuria ja senkin vuoksi olleet ulkomaisille yrityksille houkuttelevia kohteita (Head & Ries 1996, 58). Vaikka rannikon suurten kaupunkien infrastruktuuri onkin jo hyvin kehittynyt, on maan sisäosissa taso vielä melko heikko. Ääripäät ovat hyvin kaukana toisistaan. Sisämaassakin on useita suuria miljoonakaupunkeja, mutta niiden kehitys on aivan eri tasolla kuin rannikkomaakuntien kaupunkien. Kaupungin suuri koko ei siis takaa hyvää infrastruktuuria. Tärkeämpi tekijä teollisuuden sijoittumiselle on kaupungin kommunikaatioyhteydet kuin väkiluku (Leung 1990, 416).

Lentoyhteydet Kiinaan ja Kiinassa ovat parantuneet jatkuvasti. Kiinan kokoisessa maassa lentokone on ehdottomasti nopein kulkuväline, koska koko maan kattavat

maantie- ja rataverkostot ovat vielä melko huonokuntoiset. Tällä hetkellä Kiinassa on yhteensä 12 kansainvälistä lentokenttää. Lentojen määrät Kiinaan ovat myös nousussa. Maan sisäisiä lentoja on kaikkiin maakuntiin. Kiinalaisia lentoyhtiöitä toimii maassa kymmenkunta.

4.4 Lainsäädäntö

Kiina on yritystoiminnalle erittäin haasteellinen maa, sillä lainsäädäntö ja sitä kautta toimintaympäristö muuttuu jatkuvasti. Keskeisin ongelma lienee se, että valmisteilla olevista säädöksistä on vaikea saada etukäteen tietoa. Merkittävä epävarmuustekijä liittyy myös lakien ja säädösten toimeenpanovaiheeseen. Viranomaiset eri alueilla soveltavat ja tulkitsevat lakeja omalla tavallaan. Näin ollen eri maakunnissa ja eri alueilla sijaitsevat yritykset eivät ole tasavertaisessa asemassa. Suomalaisillekin yrityksille huolta aiheuttaa teollis- ja tekijänoikeuksien puutteellinen suoja. Kopiointi on Kiinassa laajamittaista ja koskee sekä tuotteita että tuotantoprosesseja. Asioita hankaloittaa myös se, että Kiinassa ei ole riippumatonta oikeuslaitosta. (Turunen & Koikkalainen 2009, 72 – 73.) Maakunnat, joissa aineettoman omaisuuden suojasta huolehditaan paremmin, ovat houkuttelevampia sijoittumiskohteita ainakin yhdysvaltalaisille yrityksille (Du ym. 2008b, 426)

Keskushallinto on lainsäädännön keinoin yrittänyt houkutella ulkomaisia investointeja Kiinaan. Tällaisia keinoja ovat olleet muun muassa verohelpotukset ja erityistalousalueiden luominen. Toisaalta lait ovat myös rajoittaneet ulkomaalaisten toimintaa monin tavoin. Uudistuspolitiikan alussa ulkomaalaiset saivat perustaa vain yhteisyrityksiä kiinalaisten kanssa. Ulkomaiset investoinnit tietyille toimialoille, kuten vakuutuslalle ja tiedotusvälineisiin oli pitkään kielletty (Kettunen ym. 2008, 111). Kiinan WTO-jäsenyyden myötä lainsäädäntö on selkiytynyt, vaikka epäselvyyksiä ja vaihtelevia tulkintoja edelleen esiintyykin.

Yksityinen maanomistus on Kiinassa kielletty, mutta yritys voi ostaa maankäyttöoikeuden rajatuksi ajaksi. Hinta vaihtelee alueittain ja vuokra-aika määräytyy käyttötarkoituksen mukaan. Teollisuustuotantoa varten aika on 50 vuotta,

mutta kaupallista toimintaa varten aika voi olla pidempikin. Kiinassa on olemassa myös vero, jota maksetaan maan arvon noususta. Usein suomalaisyritykset toimivat erilaisilla erityistalousalueilla tai teollisuuspuistoissa, jolloin ne vuokraavat toimitilansa ja tehdarakennuksensa, eikä kyseinen vero kosketa niitä. Jos yritys haluaa omistaa toimitilansa, sen täytyy ostaa maankäyttöoikeus ja maksaa myös veroa maan arvon noususta. Suomalaisista yrityksistä ainakin Nokia on ostanut maankäyttöoikeuksia. (Kauppapolitiikka 2007.)

4.5 Veropolitiikka

Verotuksen keinoin voi valtion hallinto vaikuttaa maassa tapahtumaan taloudelliseen toimintaan. Valitsemalla minkälaisia veroja kerätään ja ketkä kuuluvat minkäkinlaisen verotuksen piiriin, valtiot yrittävät saavuttaa haluamiaan vaikutuksia myös sijoituksiin. Verotuksella on selkeä yhteys myös ulkomaisiin investointeihin. Tutkimusten mukaan verotuksella voidaan vaikuttaa monikansallisten yritysten sijaintiin. Korkea verotus selvästi vähentää ulkomaisten investointien määrää. (Desai ym. 2004.)

Vielä 1980-luvulla yrityslainsäädäntö oli Kiinassa sekava ja puutteellinen. Tosin jo silloin ulkomaalaisten yritysten oli mahdollista saada verohelpotuksia. Kun kiinalaisen yrityksen veroprosentti oli 33 %, niin ulkomaalaiset maksoivat vain 15 % tai 24 %. Lisäksi ensimmäisille toimintavuosille myönnettiin verovapaus. Vuonna 1991 ulkomaalaisten yritysten verotusta kiristettiin, mutta edelleen yritykset, jotka sijoittuivat erityistalousalueille, saivat verohelpotuksia. (Kettunen ym. 2008, 112 – 114.)

WTO-jäsenyyden myötä, Kiinan uusi verolaki astui voimaan vuoden 2008 alusta. Tämän uudistuksen myötä kaikkien yritysten yritysvero on 25 %. Kiina on voinut tehdä uudistukset melko kivuttomasti, sillä verotulojen kasvu on ollut voimakasta. Hallitus pyrkii kuitenkin edelleen ohjailemaan ulkomaankauppaa ja investointeja erilaisin keinoin. Uuden verolain tarkoituksena on paitsi tasapuolistaa kilpailua, myös saada verotus vastaamaan paremmin politiikan linjauksia. Tarkoituksena on myös muuttaa verotusta alueita suosivasta toimialoja suosivaksi. Erityistalousalueilla on kuitenkin edelleen joitain veroetuja. Korkean teknologian lisäksi laki suosii muun muassa

luonnonsuojelua, maataloutta sekä infrastruktuurin kehittämistä. Myös kehittymättömillä alueilla Länsi-Kiinassa toimivat yritykset saavat verohelpotuksia. (Kauppapolitiikka 2007; Kettunen ym. 2008, 123.)

Uudistettu verolaki käytännössä poistaa ulkomaalaisten yritysten veroedut. Toisaalta siirtymäaika voi olla erityistapauksissa jopa yhdeksän vuotta. Suuria eroja on myös paikallisissa käytännöissä. Valtion verovirasto ei vastaa kaikista paikallisista veronkannon käytännöistä. Paikallisverovirastoja on olemassa niin maakuntien kuin kaupunkienkin tasolla. Paikallishallitukset kilpailevat keskenään investoinneista ja haluavat houkutella uusia yrityksiä alueelleen erilaisten verohelpotusten avulla. Alueen yrityksiä voidaan tukea jättämällä verojen paikallisosuuksia tulouttamatta. Myös etenkin suuremmilla ulkomaalaisilla yrityksillä sekä korkeanteknologian yrityksillä on ollut mahdollista neuvotella paikallisviranomaisten kanssa. (Kauppapolitiikka 2007.)

Verotusmuutokset eivät ole merkittävästi vaikuttaneet suomalaisyritysten liiketoimintaan tai investointipäätöksiin. Jotkin aasialaiset vientiin keskittyvät yritykset ovat siirtäneet toimintojaan matalampien kustannusten maihin, kuten Vietnamiin. Myös vastaavanlaiset Kiinan markkinoilla toimivat yritykset ovat siirtäneet toimintojaan rannikolta sisämaahan matalampien kustannusten perässä. (Kauppapolitiikka 2007.)

Suomi on ollut yksi ensimmäisistä maista, joka on solminut Kiinan kanssa kaksinkertaisen verotuksen estävän sopimuksen vuonna 1987. Suomi ja Kiina uudistivat kahdenvälisen verotussopimuksen toukokuussa 2010. Keskeisin uudistus koskee Kiinasta ulos maksetun osingon verotusta. Sopimuksen kautta toinen maa saa oikeuden verottaa eri tuloja, kun taas toinen maa vastaavasti luopuu oikeudestaan. Näin voidaan välttää kansainvälinen kaksinkertainen verotus. Lisäksi sopimuksessa on muun muassa verotustietojen vaihtoa koskevia määräyksiä. Sopimuksen on tarkoitus astua voimaan 2011 ja on luonnollisesti suomalaisille yrityksille eduksi. (Ulkoasiainministeriö 2010.)

4.6 Erityistalousalueet ja avoimet kaupungit

Kiinan talouden avautumisen alkuvaiheessa ulkomaalaisomistus oli vielä erittäin säädeltyä. Erityistalousalueilla haluttiin houkutella ulkomaisia investointeja tarjoamalla edullisempi verotus ja avoimempia investointilakeja. Näiden erityisalueiden luominen on vaikuttanut selvästi ulkomaisten yritysten sijoittumiseen Kiinassa (Wei ym. 2008, 642).

Ensimmäiset erityistalousalueet perustettiin 1980 Etelä-Kiinaan. Näitä olivat Shenzhen, Zhuhai, Shantou ja Xiamen. Kaupungit olivat kehittymättömiä ja kiinalaisessa mittakaavassa pieniä. Kolme ensimmäistä kaupunkia sijaitsivat Guangdongin maakunnassa ja Xiamen Fujianin maakunnassa. Hainanin saaresta tuli erityistalousalue 1988 ja Shanghain Pudongista 1990. Näiden lisäksi vuonna 1984 Kiina avasi rannikoille 14 niin sanottua avointa kaupunkia, joilla oli talousasioissaan melko itsenäinen päätöksentekovalta. Näitä kaupunkeja olivat muun muassa Tianjin, Dalian, Shanghai, Qingdao ja Guangzhou. Avoimiin kaupunkeihin alettiin kehittää teollisuuspuistoja, jotka tarjosivat ulkomaalaisille yrityksille parempaa infrastruktuuria ja parempaa paikallishallintoa. (Head & Ries 1996, 58; Kettunen ym. 2008, 112.) Vaikka kaikki kaupungit saivatkin luvan 1986 hankkia ulkomaisia sijoituksia, olivat virallisen aseman saaneet alueet houkuttelevampia ulkomaalaisille mihin tahansa muuhun kaupunkiin verrattuna (Head & Ries 1996, 58).

Vaikka teollisuuspuistot ovat menettäneetkin joitain veroetuja, joilla ne aikaisemmin houkuttelivat ulkomaisia yrityksiä, ovat ne edelleen ulkomaisille yrityksille kiinnostavia sijaintikohteita. Infrastruktuuri ja palvelut alueella ovat toimivat ja muiden ulkomaalaisten yritysten sijainti samalla alueella luo monia etuja. Teollisuuspuistossa olevien yritysten keskinäinen verkostoituminen voi tuoda yrityksille jopa selkeää kilpailuetua (Liu ym. 2004, 405). Teollisuuspuistoissa myös esimerkiksi lupahakemusprosessit hoituvat yleensä helpommin (Kettunen ym. 2008, 132), eikä toiminnalle aseteta niin paljon rajoitteita, kuin maassa yleensä (Wei ym. 2008, 648). Usein paikallisilla viranomaisilla ja teollisuuspuiston johdolla on mahdollisuus luoda erilaisia taloudellisia kannustimia tai muita etuja, joilla houkutella ulkomaisia sijoituksia alueelleen (Du ym. 2008a, 105; Wei ym. 2008, 650). Energia on Kiinassa

niukkuushyödyke, mutta teollisuuspuistot lupaavat ainakin esitteissään energian varmaan saatavuutta (Jansson ym. 2007, 37).

4.7 Paikallishallinnot

Merkittävä muutos Kiinan talouden uudistuspolitiikassa on ollut vallan siirto keskushallinnolta alas paikallishallinnoille. Päätösvaltaa on jaettu sekä maakuntien että kaupunkien käyttöön (He 2006). Paikallishallinnon kehittyminen on vaikuttanut myös kansainvälisten yritysten toimintaan ja menestymiseen. Paikallishallinnon ymmärtäminen, suhteet viranomaisiin ja yhteistyö paikallistasolla saattaa olla ulkomaalaiselle yritykselle elinehto. (Yeung 2000.) Paikallisen tason viranomaisilla on paljon vaikutusvaltaa, jonka vuoksi yrityksen on tärkeää luoda hyvät yhteydet heihin (Jansson ym. 2007, 41).

1980-luvulla perustettiin sekä valtionhallintoon, maakuntienhallintoon ja paikallishallintoon yksiköitä, jotka suunnittelivat ulkomaisten investointien käyttöä omalla alueellaan. Paikallishallinnot saivat tehdä suunnitelmansa melko itsenäisesti, joten osa suunnittelijoista onkin ollut hyvin kekseliäitä ja innostuneita. (Zhang 1994, 50.) Maakuntien avoimuus kaupankäynnille on selvästi myös vaikuttanut ulkomaisten yritysten sijoittumiseen. Maakunnan politiikan avoimuus ja talouspolitiikan kovuus korreloi selvästi maakunnassa olevien ulkomaisten yritysten määrän kanssa (Amiti & Javorcik 2008, 141; He 2006). Toisaalta avoimuus liittyy selvästi erityisalueisiin ja teollisuuspuistoihin. Paikalliset viranomaiset voivat tehdä päätöksiä erityisalueiden perustamisesta sekä näiden alueiden tarjoamista palveluista ja muista eduista. Valtion virallisen erityisaluestatuksen saaneille alueilla on tietty etu puolellaan, mutta ulkomaiset sijoittajat maksimoivat mielellään etujaan valtion standardin lisäksi neuvottelemalla paikallistasoilla eri alueiden kanssa (Wei ym. 2008, 650). Wei ym. (2008, 656) toteaaakin, että paikallisviranomaiset ja teollisuuspuistojen johto voivat vaikuttaa monikansallisten yritysten sijaintipäätökseen. Tämä johtaa myös siihen, että erittäin tärkeä tekijä ulkomaalaisen yrityksen perustamisessa Kiinaan ja siellä toimimisessa on suhteet eli niin sanottu ”guanxi” paikallisella tasolla (Yeung 2000). Sosiaaliset suhteet vaikuttavat niin tiedonsaantiin, asiakkaiden saamiseen, sopimusten tekemiseen kuin päättäjiin vaikuttamiseen (Björkman & Kock 1995, 524 – 525).

Paikallishallinnoista on vallan saannin myötä tullut uskaliaita ja kilpailuhenkisiä. Esimerkiksi Guangdongissa helpotettiin lupahakemusten käsittelyä 1990-luvulla, jotta ulkomaisia sijoituksia saataisiin alueelle. (Zhang 1994.) Viime vuosina on ollut havaittavissa maakuntien sisäistä protektionismia (He ym. 2008, 928). Paikallishallinnot ovat luoneet erilaisia tullitariffeja ja kaupanesteitä maakuntien väliseen kaupankäyntiin, vaikka tällainen toiminta ei varsinaisesti olekaan sallittua. Ulkomaiset yritykset ovat kohdanneet joitain vaikeuksia yrittäessään hankkia materiaaleja tai myydessään tuotteitaan ympäröiviin maakuntiin. (Amiti & Javorcik 2008, 130 ja 139 – 140.) Maakuntien hallitukset haluavat suojella erityisesti sellaisia aloja, jotka luovat paljon työpaikkoja tai hyödyntävät alueen resursseja ja siten lisäävät alueen talouskasvua (He ym. 2008, 942). Monopolistisilla aloilla, kuten tupakkateollisuudessa, öljynjalostuksessa ja raudan käsittelyssä ja sulatuksessa, ulkomaalaisten toiminnalle on asetettu suuria esteitä (He 2008, 97).

Maakuntien erikoistuminen tiettyihin teollisuudenaloihin on hiljalleen lisääntynyt. Maan avautumisen jälkeen alueiden erikoistuminen alkoi vähentyä, mutta 1990-luvun puolivälistä alkaen on erikoistuminen vähitellen lisääntynyt. Tähän on vaikuttanut globalisaatio ja markkinavoimien kasvava vaikutus, mikä on pakottanut kiinalaiset teollisuusyritykset kilpailemaan tehokkaammin ja sitä kautta erikoistumaan tiettyihin tuotteisiin. Lisäksi tämä alueellisen erikoistumisen lisääntyminen liittyy rannikkoalueiden voimakkaaseen teollistumiseen. Toisaalta paikallinen protektionismi on hidastanut alueiden erikoistumista. (He ym. 2008, 930 – 931.) Esimerkiksi Shandongin provinssi ja siellä sijaitseva Weihain kaupunki ovat asettaneet laivanrakennuksen ja meriteknisen teollisuuden erittäin merkittäväksi tekijäksi alueen teollisen kasvun ja kehityksen strategiassa (Deltamarin 2006). Peking taas haluaa nousta globaalien kaupunkien joukkoon ja rohkaisee ympäristöalan, korkean teknologian sekä ammatillisen ja tieteellisen osaamisen aloja sijoittamaan alueelleen. Muihin aloihin sijoittaminen ei siellä juurikaan kannata, sillä tulevaisuudessa riski erilaisille poliittisille hankaluuksille on suuri. Pekingin tavoitteet ovatkin yhdenmukaiset ulkomaisten investointien sijoittumisen kanssa. Kaupungissa on riittävästi korkeasti koulutettua työvoimaa, teknologiaa ja pääomaa, jotta se on pystynyt houkuttelemaan globaaleja jättiyrityksiä sijoittumaan sinne. (He 2008, 96). Maakuntien erikoistuminen vaikuttaa siis myös ulkomaisten yritysten sijaintiin.

Saadakseen lisää ulkomaisia investointeja täytyy paikallishallinnon luoda yhteyksiä ja rohkaista toisiinsa liittyvien alojen kasautumista yhteen (He 2008, 97). Vahva paikallishallinto saa yleensä alueelleen enemmän ulkomaisia investointeja. Maakunnassa, jossa on vahva hallinto, ei yrityksillä ole ongelmaa korruptiosta, sopimusten noudattaminen onnistuu ja tekijänoikeuksia kunnioitetaan paremmin kuin heikommissa paikallishallinnoissa. (Du ym. 2008a ja 2008b). Hallinnon laatu ja sen luoma politiikka vaikuttaa ulkomaisten yritysten sijoittumiseen Kiinan eri alueille (Du ym. 2008a).

4.8 Yritysten kasautuminen ja kotimaan vaikutus

Hyvän infrastruktuurin ja teollisuuspuhjan lisäksi muiden ulkomaisten yritysten olemassa olo sinänsä houkuttelee lisää ulkomaisia sijoituksia (Head & Ries 1996; He 2003, 365; Amity & Javorcik 2008, 141; Mataloni [painossa], 9). Tätä ilmiötä kutsutaan agglomeroitumiseksi tai kasautumiseksi. Ulkomaiset yritykset hyötyvät sijoituessaan jo olemassa oleviin ulkomaalaisten yritysten kasautumiin. Ulkomaalaisten oletetaan kohtaavan niin sanotusti ”muukalaisuuden haitat”, koska heillä ei ole riittävää paikallistuntemusta ja kulttuurista osaamista. Tietojen vaihto ulkomaisten yritysten kesken vähentää tällaisten haittojen vaikutusta. (He 2003, 353; Du ym. 2008a, 95.) Yritykset ovat usein myös erilaisissa alihankintasuhteissa keskenään (Liu ym. 2004, 395; Wei ym. 2008, 655). Ulkomaisten yritysten sijoittuminen Kiinassa muistuttaa hyvin paljon vastaavaa järjestystä muissa kehitysmaissa. Yritykset ovat keskittyneet suuriin keskuksiin ja hajontaa ympäristöön on hyvin vähän. Tämä kertoo siitä, miten tärkeitä ovat agglomeroitumisen edut ja yhteydet muihin ulkomaisiin yrityksiin. (Leung 1990, 419.) Kilpailu resursseista ei ole vielä voittanut agglomeroitumisen etuja Kiinan maakunnissa (Amity & Javorcik 2008, 141).

Pekingissä sijaitseva Xingwangin teollisuuspuisto osoittaa miten yritykset hyötyvät toistensa läheisyydestä. Alueella sijaitsee Nokia-Capitelin matkapuhelintehdas sekä 14 alihankkijaa ja yksi logistiikkayritys. Yritykset toimivat kiinteässä yhteistyössä keskenään ja saavuttavat näin kustannusetuja toistensa läheisyydestä. Se on auttanut yrityksiä myös institutionaalisten esteiden voittamisessa. Esimerkiksi tullin kanssa asioiminen on tällä yritystiivistymällä joustavampaa kuin yleensä. (Liu ym. 2004.)

Ulkomaisten yritysten kotimaa vaikuttaa myös yritysten sijaintiin (Leung 1990, 418; He 2003; Du ym. 2008a). He (2003) on selvittänyt miten yritysten kotimaa sekä toimiala vaikuttavat yritysten sijaintiin. Hän toteaa, että samasta maasta lähtöisin olevat yritykset sijoittuvat usein samoille seuduille, vaikkakin eri toimialat tuovat tähän vaihtelua. Hen mukaan rannikkoseudut ovat kaikille ulkomaalaisille yrityksille suotuisimpia alueita. Japanilaiset ja yhdysvaltalaiset yritykset suosivat maakuntien pääkaupunkeja Pekingiä, Tianjiniä ja Shanghaiä. Tämän lisäksi japanilaisille merkittäviä sijaintipaikkoja ovat rannikkomaakunnat Liaoning, Fujian ja Jiangsu. Amerikkalaiset taas ovat investoineet Jiangsun ja Shandongin maakuntiin, joihin on kehittynyt vahva teollisuus pohja. Japanilaiset sijoittuvat mielellään satamakaupunkeihin, kun taas amerikkalaiset ovat kiinnostuneita teollisuuskaupungeista. Taiwanilaiset ja hongkongilaiset yritykset ovat sijoittuneet selvästi hajanaisemmin Kiinaan, mikä johtuu todennäköisesti etnisistä siteistä. He toteaa, että uudet ulkomaiset yritykset sijoittuvat useimmiten sellaisille paikoille, joissa on jo aikaisemmin samasta maasta lähtöisin olevia yrityksiä.

Osa toimialoista on enemmän agglomeroituneita kuin toiset. Hyvin agglomeroituneet alat säästävät kustannuksissa, kun etäisyydet ovat lyhyet. Ne ovat siten myös kilpailukykyisempiä ja houkuttelevampia kohteita uusille investoinneille. (He 2008, 90). Näyttää siltä, että ulkomaiset yritykset valitsevat sijoittumispaikaksi mielellään alueen, jossa on jo tiivistymä samasta maasta lähtöisin olevista saman alan yrityksistä. Paikallisten saman alan yritysten kasauma, jolla on laajat markkinat sekä hyvät yhteydet alihankkijoihin, on myös houkutteleva kohde ulkomaalaisille yrityksille. (Du ym. 2008a, 101.)

5 Aluejako Kiinassa

Hallinnollisesti Kiina on jaettu viiteen eri tasoon keskushallinnon alapuolelle. Ylimpänä ovat maakunnat, seuraavana prefektuuritaso, kolmantena piirikunnat, sitten kunnat ja viimeisenä kylätaso. Tässä tutkimuksessa esitetään tulokset maakuntatasolla, sillä alemmat tasot ovat turhan yksityiskohtaisia tähän tutkimukseen. Maakuntatasolla on erityyppisiä alueita (Kuva 2). Maakuntia on 22, itsehallinnollisia kuntia on neljä, autonomisia alueita on viisi ja erityishallintoalueita on kaksi. Itsehallinnollisten kuntien keskukset ovat suuria kaupunkeja. Nämä ovat Peking, Shanghai, Tianjin ja Chongqing. Autonomisilla alueilla elää vähemmistökansallisuuksia. Erityishallintoalueet ovat taas olleet aikoinaan siirtomaaisäntien hallinnassa ja vaikutuksessa. Erityishallintoalueita ovat Hongkong ja Macao.

Kuva 2. Maakuntatason hallinnolliset alueet sekä niiden pääkaupungit

6 Tyypilliset Kiinassa sijaitsevat suomalaisyritykset

Tässä tutkimuksessa Kiinassa toimivia suomalaisia yrityksiä listattiin 172 (Liite 1). Näillä yrityksillä on Kiinassa oma toimipiste, eivätkä ne ainoastaan tee kauppaa tai toimi välittäjien kautta. Yritysten lukumäärä on kuitenkin jatkuvasti muuttuva. Uusia yrityksiä tulee yhä Kiinan markkinoille, mutta toiset myös joutuvat luopumaan toiminnasta Kiinassa. Suurin osa Kiinassa sijaitsevista suomalaisyrityksistä on suuria yrityksiä, jotka toimivat kansainvälisesti. Pieniä ja keskisuuria yrityksiä on jonkin verran ja niistäkin monella on kansainvälistä toimintaa. Teollinen toiminta on kaikkein suurin toimiala.

6.1 Yritysten määrä

Kiinassa toimivien suomalaisyritysten määrästä annetaan erilaisia lukuja. Useimmissa lähteissä todetaan yrityksiä olevan noin 250, joista noin puolella on Kiinassa tuotannollista toimintaa. Tämä luku on myös Finpron ilmoittama suomalaisyritysten määrä. Tarkkaa määrää ei kukaan osaa Suomessa sanoa, sillä yritysten toimimista ulkomailla ei kirjaa ylös mikään tahon.

Tutkimuksessa käytettiin pohjana Finpron yrityslistaa. Listasta hyväksyttiin mukaan ne yritykset, joiden katsottiin olevan oikeasti suomalaisia. Kriteerinä oli, että yrityksen pääkonttori on Suomessa. Näistä yrityksistä ne, joilla ei ole kiinteää toimipistettä Kiinassa jätettiin pois. Muutama poikkeus hyväksyttiin mukaan. Elcoteq on vaihtanut pääkonttorinsa sijaintia, mikä nykyään sijaitsee Luxemburgissa. Yritys on kuitenkin lähtökohdiltaan hyvin suomalainen. Joillekin yrityksille ei löytynyt osoitetta Kiinasta, ja koska ei ollut varmuutta siitä, että yrityksellä ei olisi toimipistettä maassa, yritykset saivat jäädä mukaan. Nämä yritykset ovat Markku Kauriala Oy, MW Power, Nordic Sport Products, Profin ja Proventia. Jotkin yritykset päätyivät listalle myös Finpron tietojen ulkopuolelta. Näin ollen lopulliseksi yritysmääräksi tuli 172 (Liite 1).

Suomalaisten yritysten määrä Kiinassa on jatkuvasti elävä. Uusia yrityksiä hakeutuu Kiinaan ja toiset joutuvat luopumaan toiminnasta siellä. Tämänkin tutkimuksen aikana

on selvinnyt, että osa jo listatuista yrityksistä on joutunut lopettamaan toiminnan tai myynyt Kiinan toimintonsa. Kaikkia Kiinassa toimipisteen omaavia yrityksiä ei todennäköisesti ole saatu tähän tutkimukseen mukaan. Yrityksillä on Kiinassa yksi tai useampia toimipisteitä. Osalla yrityksistä on Kiinassa lukuisia toimipisteitä eri maakunnissa. Joillain yrityksillä voi olla yhdessä maakunnassa tai kaupungissa muutama toimipiste. Toimipisteitä 172 yrityksellä on yhteensä 428 (Taulukko 2).

Taulukko 2. Yritysten ja niiden toimipisteiden määrät maakunnittain sekä prosentuaalinen osuus kaikkien toimipisteiden määrästä.

Maakunta	yritykset	toiminnot	osuus
Anhui	3	4	0,9%
Beijing	75	79	18,5%
Chongqing	3	3	0,7%
Fujian	4	7	1,6%
Gansu	1	1	0,2%
Guangdong	30	40	9,3%
Guangxi	2	6	1,4%
Guizhou	2	3	0,7%
Hainan	3	3	0,7%
Hebei	3	6	1,4%
Heilongjiang	2	4	0,9%
Henan	2	6	1,4%
Hongkong	24	25	5,8%
Hubei	4	4	0,9%
Hunan	2	2	0,5%
Jiangsu	35	48	11,2%
Jiangxi	2	2	0,5%
Jilin	2	2	0,5%
Liaoning	8	13	3,0%
Neimenggu	2	4	0,9%
Ningxia	1	1	0,2%
Qinghai	1	1	0,2%
Shaanxi	2	3	0,7%
Shandong	8	13	3,0%
Shanghai	92	104	24,3%
Shanxi	2	2	0,5%
Sichuan	8	11	2,6%
Tianjin	11	12	2,8%
Tibet	1	1	0,2%
Xinjiang	1	2	0,5%
Yunnan	2	3	0,7%
Zhejiang	8	13	3,0%
		428	100%

6.2 Yrityskoko

Suurin osa Kiinassa olevista suomalaisyrityksestä on suuria yrityksiä. Tutkittavista 172 yrityksestä pieniä ja keskisuuria yrityksiä on 70. Neljästä yrityksestä ei ole tiedossa niiden kokoa. Kolme listatuista pk-yrityksistä on vetäytynyt Kiinasta viime vuosina, joten niitä ei ole tässä kohtaa enää laskettu, vaikka kokonaismäärässä ovatkin mukana. Pienet ja keskisuuret yritykset on määritelty EU:n komission määritelmän mukaisesti sekä liikevaihdon että henkilöstömäärän mukaan. EU komissio suosituksessaan määrittelee pk-yrityksen niin, että sen palveluksessa on alle 250 henkilöä ja vuosiliikevaihto on enintään 40 miljoonaa euroa. Komission suosituksessa jatketaan vielä, että yrityksen tulee olla riippumaton. Tämä tarkoittaa sitä, että mikään suuryritys tai konserni ei omista yli neljäsosaa sen pääomasta tai osakkeista. Tässä tutkimuksessa pk-yrityksen määrittelemiseksi ei kuitenkaan ole huomioitu kuin henkilöstön määrä ja yrityksen liikevaihto, koska ne ovat helposti ja selkeästi määriteltävissä. Suomen koko yrityskannasta vain hyvin pieni osa on suuria yrityksiä, vaikka niiden merkitys onkin suuri. (Tilastokeskus 2003.)

Pienillä ja keskisuurilla yrityksillä on 81 toimipistettä Kiinassa. Kiinassa sijaitsevista yritysten toimipisteistä siis 33 % on pienten ja keskisuurten yritysten toimipisteitä. Pk-yritykset toimivat pääasiassa Pekingissä ja Shanghaissa (Taulukko 3.). Suurimmassa osassa maakunnista ei ole lainkaan pk-yritysten toimipisteitä. Pk-yritykset ovat sijoittuneet niihin maakuntiin, joissa on myös muita, pääasiassa suuria suomalaisia, yrityksiä.

Suurin osa Kiinassa toimivista suomalaisyrityksistä on siis suuria yrityksiä, mikä onkin varsin ymmärrettävää. Suurelle yritykselle on helpompaa ottaa riski ulkomaille lähdöstä. Etenkin jos yritys toimii jo muutenkin kansainvälisesti, on toiminnan aloittaminen uudessa maassa hivenen helpompaa.

Taulukko 3. Suurten yritysten ja pk-yritysten sijoittuminen maakunnittain

Maakunta	suuryrityksiä	pk-yrityksiä
Anhui	3	
Beijing	43	29
Chongqing	2	
Fujian	4	
Gansu	1	
Guangdong	24	6
Guangxi	2	
Guizhou	2	
Hainan	2	
Hebei	3	
Heilongjiang	2	
Henan	2	
Hongkong	20	4
Hubei	4	
Hunan	2	
Jiangsu	18	6
Jiangxi	2	
Jilin	2	
Liaoning	7	1
Neimenggu	2	
Ningxia	1	
Qinghai	1	
Shandong	8	
Shanghai	56	32
Shaanxi	1	
Shanxi	2	
Sichuan	7	1
Tianjin	10	
Tibet	1	
Xinjiang	2	
Yunnan	2	
Zhejiang	6	2
	244	81

6.3 Toimialat

Toimialoista merkittävimmäksi nousee teollinen toiminta (C), joka on määrältään moninkertainen muihin toimialoihin verrattuna (Taulukko 4). Kaikkiaan tutkimuksessa mukana olleista yrityksistä 110 on teollisuusyrityksiä. Teollisen toiminnan sisältä nousevat esille alaluokat C26, johon kuuluu 15 yritystä ja C28, johon kuuluu 25 yritystä. Ensimmäinen luokka pitää sisällään tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten

tuotteiden valmistuksen. Tässä luokassa suurimpana toimijana on matkapuhelinten valmistaja Nokia. Toinen luokka koskee koneiden ja laitteiden valmistusta. Tässä luokassa toimivat esimerkiksi Kone, Wärtsilä ja Metso.

Taulukko 4. Toimialaluokat maakunnittain

Maakunta	A	C	E	F	G	H	I	J	K	M	O	P	S
Anhui		4											
Beijing		43	2	1	6	1	1	10	2	11	1		1
Chongqing		3											
Fujian		7											
Gansu		1											
Guangdong		34			1			1		4			
Guangxi	4	2											
Guizhou		3											
Hainan		2								1			
Hebei		6											
Heilongjiang		4											
Henan		6											
Hongkong		16	2		4	2		1					
Hubei		4											
Hunan		2											
Jiangsu		45								2			1
Jiangxi		2											
Jilin		2											
Liaoning		12								1			
Neimenggu		4											
Ningxia		1											
Qinghai		1											
Shaanxi		2											
Shandong		11								2			
Shanghai	2	70			5	2		3	1	18	1	1	1
Shanxi		2											
Sichuan		6						5					
Tianjin		11			1								

Seuraavaksi suurin toimiala on ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (M).

Tähän toimialaan kuuluu 25 yritystä. Toimiala pitää sisällään liikkeenjohdon konsultointia, arkkitehti- ja insinööripalveluja, tieteellistä tutkimista ja kehittämistä sekä mainostoimintaa. Tähän toimialaluokkaan kuuluvat muun muassa Pöyry, Deltamarin ja TM System. Kolmanneksi suurin toimiala on informaatio ja viestintä (J), johon kuuluu 15 yritystä. Kaikki yritykset kuuluvat alaluokkaan J62, joka sisältää erityisosaamista

tarjoavat tietotekniikkapalvelut. Näitä ovat muun muassa ohjelmien ja ohjelmistojen kirjoittaminen, testaaminen ja tuki sekä tietojenkäsittelylaitteiden hallinta ja käyttö. Tähän luokkaan kuuluvia yrityksiä ovat esimerkiksi Digia, Electrobit ja Tieto.

Neljäs vielä selvästi muista erottuva toimiala on tukkukauppa (G). Tähän toimialaan kuuluu 11 yritystä, joista esimerkkeinä voidaan mainita Kaukomarkkinat ja Turkistuottajat. Muiden toimialojen yritykset ovat joko yksittäisiä tai niitä on korkeintaan kolme. Toimialat, joissa on edustusta, ovat: metsätalous (A02), vesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito (E), rakentaminen (F), kuljetus ja varastointi (H), majoitus- ja ravitsemistoiminta (I), rahoitus- ja vakuutustoiminta (K), julkinen hallinto (O), koulutus (P) ja muu palvelutoiminta (S).

6.4 Neljä tapausta

Neljä esimerkkitapausta on valittu edustamaan tyypillisiä Kiinassa toimivia suomalaisyrityksiä. Ne edustavat sekä toimialaansa, että yrityksen kokoa, mutta ovat kuitenkin kaikki omalla tavallaan ainutlaatuisia. Teollisuusyrityksiä edustavat pk-yritys Detection Technology sekä monikansallinen Kone. Muut kaksi ovat meriteollisuuden suunnitteluyritys Deltamarin ja tietotekniikkayritys Tieto.

Detection Technology Oy

Detection Technology on mikroelektroniikkaan erikoistunut yritys, joka tarjoaa röntgentekniikkaan perustuvia laitteita turvallisuus, teollisuus ja lääketieteelliseen käyttöön. Detection Technology on perustettu vuonna 2002. Yrityksen palveluksessa on noin 160 henkilöä, joista kolmannes työskentelee tuotekehityksessä ja suunnittelussa. Yrityksen liikevaihto oli vuonna 2009 noin 7 miljoonaa euroa. Yrityksen tuotteita ovat erilaiset läpivalaisu- ja tunnistuslaitteet. Yritys suunnittelee ja valmistaa itse tuotteensa ja markkinoi niitä maailmanlaajuisesti.

Yrityksen pääkonttori sijaitsee Iissä ja sen lisäksi toimistoja on Espoossa, Pekingissä,

Hongkongissa sekä Clevelandissa Yhdysvalloissa. Valmistus tapahtuu pääasiassa Kiinassa sijaitsevilla tehtailla. Detection Technology on Finpron mukaan esimerkki aidosta ja hedelmällisestä yhteistyöstä kiinalaisten kanssa. Tuotekehityksessä verkostoituminen kiinalaisten huippuosaajien kanssa vie yritystä alansa parhaiden kärkeen. Kiinalaisten imussa yritysten tuotekehitys ja tutkimus voivat olla huippuluokkaa (Mäkelä 2010).

Kone Oyj

Kone perustettiin Helsingissä 1910 ja vuonna 1918 aloitettiin hissien valmistus. Tänä päivänä Kone kuuluu alansa johtaviin yrityksiin ja sen valikoimiin kuuluu hissien lisäksi liukuportaat, liukukäytävät ja automaattiovet. Kone tarjoaa valmistuksen ohella tuotteiden asennusta, kunnossapitoa sekä modernisointia. Kone on suuri monikansallinen yritys, joka toimii yli 50 maassa. Yritys työllistää 34 000 ihmistä ympäri maailmaa. Yrityksen liikevaihto vuonna 2009 oli 4,7 miljardia euroa.

Kone perusti ensimmäisen toimipisteensä Kiinaan vuonna 1996. Toimipiste sijoittui Jiangsun maakuntaan Kunshanin kaupungin high-tech teollisuuspuistoon. Seuraavina vuosina perustettiin toimipisteet Shanghaihin, Chongqiniin, Guangzhouhun ja Pekingiin, jolloin saatiin edustusta eri puolille maata. Vuonna 1998 Koneen tehdas aloitti virallisesti toiminnan Kunshanissa. Viisi vuotta myöhemmin aloitettiin tehtaan laajennus. Kone on perustanut yhteisyrityksiä Kiinaan sekä kiinalaisten että japanilaisten kanssa. Toimipisteiden määrä on noussut 35 ja uusia toimipisteitä ollaan edelleen perustamassa. Koneen suurin tilaus Kiinassa on ollut Pekingin lentokentän laajentamisprojekti, jonne Kone toimitti 190 uutta hissiä, liukuporrasta ja liukukäytävää. Pekingin olympialaisten alla Kone sai hoitaakseen yli puolet kaikista hissi- ja liukuporrasratkaisuksista, jotka liittyivät olympialaisiin. Kone työllistää Kiinassa yli 3000 henkeä.

Deltamarin Oy

Deltamarin on perustettu 1990. Sen palveluksessa on noin 390 henkilöä ja yrityksen liikevaihto vuonna 2009 oli 26,8 miljoonaa euroa. Deltamarin on meriteollisuuden yritys, jonka toimintaan kuuluu merenkulkuun ja teollisuuteen sekä rakentamiseen liittyvä suunnittelu sekä konsultointi. Yritys toimii myös teknillisten projektien valvonnassa ja johtamisessa sekä projektien välittäjänä. Yrityksen pääkonttori on Raisiossa ja muut Suomen toimistot ovat Raumalla ja Helsingissä. Ulkomaiset toimistot sijaitsevat Puolassa, Kroatiassa, Kiinassa, Malesiassa ja Monacossa. Kiinassa on toimisto Shanghaissa sekä yhteisyritys Shandogin maakunnassa Weihaissa.

Ensimmäiset asiakasprojektit Kiinassa alkoivat vuonna 1997. Pysyvä edustusto (representative office) perustettiin vuonna 2004 Shanghaihin. Toiminta Kiinassa tapahtui kuitenkin kiinalaisen agenttiyrityksen kautta palvelusopimusperiaatteella aina vuoteen 2009 asti. Keväällä 2009 palvelusopimus purettiin ja toimistoon palkattiin omaa henkilökuntaa. Tällä hetkellä toimistoa johtaa suomalainen aluejohtaja, jolla on apunaan neljä kiinalaista työntekijää. Vuonna 2006 perustettiin Weihain kaupunkiin yhteisyritys Shandong Deltamarin Marine Engineering. Deltamarin omistaa puolet yrityksestä ja toisen puolen omistaa kiinalainen valtionyritys Shandong New Shipbuilding Heavy Industries Co. Yhteisyritys tuottaa teknisiä ja suunnittelupalveluja Kiinan laivanrakennus- ja meriteollisille markkinoille. Shandong Deltamarin Engineering työllistää tällä hetkellä 64 henkilöä. (Deltamarin 2006.)

Tieto Oyj

Tieto on tietotekniikka-, tuotekehitys- ja konsultointipalveluja tarjoava yritys. Tieto on perustettu 1968. Tieto työllistää 16600 henkeä. Yrityksen liikevaihto oli vuonna 2009 noin 1,7 miljardia euroa. Tietotekniikkapalveluihin kuuluu uusien tietotekniikkaratkaisujen konsultointi ja suunnittelu sekä olemassa olevien ratkaisujen kehittäminen. Tuotekehityspalvelut kattavat esimerkiksi ohjelmistojen suunnittelun, kehittämisen ja ylläpidon asiakkaiden tuotteisiin. Tiedon asiakaskunta jakautuu monille

eri toimialoille. Palveluja tarjotaan muun muassa tietoliikenne ja media alalle, julkiseen hallintoon, terveydenhuoltoon, teollisuuteen sekä rahoituslalle. Yrityksellä on toimintaa noin 30 eri maassa. Pääkonttori on Helsingissä ja päämarkkina-alueet ovat Pohjoismaat, Venäjä ja Puola.

Tieto on aloittanut toiminnan Kiinassa Pekingissä vuonna 2003. Toinen toimipiste avattiin Chengdussa alkuvuonna 2008. Seuraavana vuonna perustettiin kolmas toimipiste, jonka sijaintipaikkana on Hangzhou. Kiinassa toiminta keskittyy tietoliikenne ja media sektorille sekä valmistavaan teollisuuteen ja metsäteollisuuteen.

7 Yritysten sijoittuminen Kiinassa

Yritysten sijoittumista Kiinassa tarkastellaan maakuntatasolla. Usein maakunnat jaetaan sijainnin mukaan rannikkomaakuntiin, sisämaassa oleviin läntisiin maakuntiin ja näiden välissä oleviin välimaakuntiin (Kuva 3). Se mitkä maakunnat lasketaan välimaakuntiin saattaa vaihdella eri yhteyksissä. Rannikkomaakunnat ovat jo pitkään saaneet suurimman osan ulkomaisista investoinneista. Tähän on vaikuttanut luonnollisesti rannikonläheisyys eli yhteydet satamaan sekä erityistalousalueiden perustaminen, jotka kaikki sijaitsivat rannikkomaakunnissa.

Kuva 3. Maakuntien jaottelu sijainnin mukaan.

7.1 Suomalaisen yritysten sijoittuminen maakunnittain

7.1.1 Rannikon maakunnat

Suurin osa suomalaisista yrityksistä sijaitsee rannikolla, kuten suurin osa kaikista ulkomaalaisista yrityksistä. Rannikon maakunnissa on 302 suomalaisten yritysten toimipistettä eli 87,5 % kaikista Kiinassa olevista toimipisteistä. Ehdottomasti tärkeimmiksi kohteiksi nousevat pääkaupunki Peking ja suurkaupunki Shanghai. Suurin osa yritysten toimipisteistä on Shanghaissa. Shanghaissa toimii jopa 92 suomalaista yritystä, niiden tytäryhtiöitä tai yhteisyritystä. Muutamilla yrityksillä on Shanghaissa useampi kuin yksi toimipiste. Pekingissä toimii 75 suomalaista tai niiksi laskettavaa yritystä.

Seuraavaksi eniten yrityksiä on itärannikolla Shanghaiin pohjoispuolella sijaitsevassa Jiangsun maakunnassa ja sitten etelärannikolla sijaitsevassa Guangdongissa. Jiangsussa on 35 yrityksen toimipisteet ja Guangdongissa 30 yrityksen toimipisteet. Hongkongin erityishallintoalueella toimii 24 yritystä. Tianjinissa, joka on myös rannikkokaupunki, sijaitsee 11 yrityksen toimipiste. Rannikolla sijaitsevat myös Liaoning, Shandong ja Zhejiang, joissa kaikissa toimii kahdeksan yritystä. Muissa alueen maakunnista toimii 2 – 4 yritystä (Taulukko 2).

Shanghai

Shanghaiin alueella toimii 92 yritystä, joilla on yhteensä 104 toimipistettä. Tehtaita yrityksillä on Shanghaissa 15. Toimialoista on edustettuina kymmenen eri pääluokkaa. Teollisuutta (C) edustaa 69 toimipistettä, ammatillista, tieteellistä ja teknistä toimintaa (M) 19 toimipistettä, tukku- ja vähittäiskauppaa (G) viisi toimipistettä ja informaatio ja viestintä alaa (J) kolme toimipistettä. Metsätaloudella (A) ja kuljetus ja varastointi alalla (H) on molemmilla kahden toimipisteen edustus. Yksi yritys on rahoitus- ja vakuutus toiminnassa (K), julkisessa hallinnossa (O), koulutus alalla (P) ja muussa palvelutoiminnassa (S).

Peking

Pekingissä toimii 75 yritystä. Yrityksillä on yhteensä 79 toimipistettä eri puolilla kaupunkia. Kahdeksalla yrityksellä on Pekingissä tehdas. Toimialoissa on jonkin verran vaihtelua. Teollisuus (C) on toimialoista suurin, sitä edustaa 43 toimipistettä. Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (M), johon kuuluu 11 yritystä sekä informaatio ja viestintä ala (J), johon kuuluu kymmenen yritystä, ovat seuraavaksi suurimmat toimialat. Tukku- ja vähittäiskaupan (G) edustajia on kuusi. Vesi- ja jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito (E) sekä rahoitus- ja vakuutustoiminta (K) ovat molemmat edustettuina kahdella yrityksellä. Viideltä toimialalta on yksi edustaja. Toimialat ovat rakentaminen (F), kuljetus ja varastointi (H), majoitus- ja ravitsemistoiminta (I), julkinen hallinto (O) ja muu palvelutoiminta (S).

Jiangsu

Jiangsussa toimii 35 yritystä, joilla on yhteensä 48 toimipistettä. Toimipisteitä on kymmenessä eri kaupungissa maakunnan alueella. Maakunnan pääkaupungissa Nanjingissa toimii vain viisi yritystä, joista kahdella on tehdas. Exel Composites valmistaa siellä komposiittiprofiileja ja -putkia ja Premix valmistaa erilaisia muoveja. Oma toimistonsa kaupungissa on Koneella, Metso Mineralsilla ja Nokialla.

Suurin osa yrityksistä toimii Suzhoussa, joka on melko lähellä Shanghaita. Suzhoussa toimii 23 yritystä, joista 18 harjoittaa tuotannollista toimintaa. Wuxissä toimii viisi yritystä. Siellä on Ahlstromin paperitehdas ja lämmitysjärjestelmiä tekevän Oilonin tehdas. Toimistot Wuxissä on Metsolla, Nokialla ja Wärtsilällä. Kunshanissa on myös viiden yrityksen toimipisteet. Voimansiirto laitteistoja valmistavalla Kumeralla on Kunshanissa tehdas samoin kuin hissejä valmistavalla Koneella. Lisäksi Kunshanissa toimii Etteplan, Outokumpu ja TM System.

Changsun kaupungissa on kaksi UPM-Kymmenen tehdasta sekä Walkin paperitehdas. Nantongin kaupungissa on Nokian ja Wärtsilän toimistot. Lisäksi Nokialla on toimistot Xuzhoussa ja Yanchenissä, Premixillä toinen tehdas Yangzhongissa ja Wärtsilällä toimipiste Zhenjiangissa. Lähes kaikki yritykset ovat toimialaltaan teollisuuden (C) eri

alojen edustajia. Ainoastaan TM System ja Etteplan, jotka molemmat toimivat Kunshanissa, edustavat ammatillista, tieteellistä ja teknistä toimialaa (M).

Guangdong

Guangdongissa toimii 30 yritystä, joilla on yhteensä 40 toimipistettä. Yritykset toimivat kahdeksassa eri kaupungissa. Hongkongin lähellä sijaitsevassa pääkaupungissa Guangzhoussa eli Kantonissa toimii 19 yritystä. Viidellä yrityksellä on siellä tehdas. Shenzenissä toimii kymmenen yritystä, joista kolmella on siellä tuotantoa. Dongguanin kaupungissa on sekä Nokian että Elcoteqin tehtaot. Zhongshanissa sijaitsee puolestaan Kalmarin, joka on Cargotecin tytärbändi, ja Outokummun tehtaot. Foshanissa on Koneen ja Nokian toimistot sekä Corenson paperitehdas. Lisäksi Dynealla on toimipiste Gaoyaossa, Harvialla Panyussa ja Nokiolla Shantoussa. Toimialaltaan suurin osa yrityksistä edustaa teollisuutta (C), neljä yrityksistä kuuluu ammatilliseen, tieteelliseen ja tekniseen luokkaan (M) ja yksi yritys on informaatio ja viestintä alan toimija (J).

Hongkong

Hongkongin alueella toimii 24 yritystä. Kaikki yritykset eivät katso Hongkongin kuuluvan Kiinaan, vaan käsittelevät sitä omana yksikkönään. Näin ollen tieto kaupungissa toimivista suomalaisista yrityksistä saattaa olla puutteellinen. Tämä koskee etenkin niitä yrityksiä, joilla on toimipiste Hongkongissa, mutta ei muualla Kiinassa. Hongkongissa toimivista yrityksistä yhdelläkään ei ole siellä tuotantoa. Toimialoiltaan yritykset ovat vaihtelevia, vaikkakin teollisuus (C) on jälleen toimialoista eniten edustettuna. Teollisuusyrityksillä on 16 toimipistettä, tukku- ja vähittäiskaupalla (G) neljä. Vesi- ja jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito (E) on kahden yrityksen toimiala. Myös kuljetus ja varastointi (H) on kahden yrityksen toimiala. Yksi yritys edustaa informaatio ja viestintäalaa (J).

Tianjin

Tianjinissa toimii 11 yritystä, joista kuudella on tuotantolaitos. Elecster tuottaa maidon käsittely- ja pakkausjärjestelmiä sekä pakkausmateriaaleja, Glaston on mukana lasin valmistuksessa ja siihen liittyvässä teknologiassa, Huhtamäki tekee

pakkausmateriaaleja, Metso Minerals on kaivosalan ja maarakennuksen laitevalmistaja, Rettig valmistaa lämmitysjärjestelmiä ja Tamfelt tekee teknisiä tekstiilejä. Lisäksi Tianjinissa on toimipiste kumi- ja muovialan yrityksellä Etolalla, hissivalmistaja Koneella, nostolaitevalmistaja Konecranesilla, matkapuhelin yritys Nokialla ja monialaisella Savcorilla, jonka Tianjinin toimipisteen ala on metallien pintakäsittely. Etolaa luukuun ottamatta, joka kuuluu tukku- ja vähittäiskaupan alaan (G), kaikki yritykset ovat teollisuusyrityksiä (C).

Liaoning

Liaoningissa toimii kahdeksan yritystä. Yrityksillä on yhteensä 13 toimipistettä. Seitsemän yritystä toimii maakunnan pääkaupungissa Daliénissa. Sähkölaitekoteloita valmistavalla Fiboxilla ja hydraulisia voimalaitteita valmistavalla Nurmi Hydraulicsilla on Daliénissa tehdas. Toimisto kaupungissa on Kalmarilla, Koneella, Konecranesilla, Nokialla ja Wärtsilällä. Shenyangin kaupungissa toimii neljä yritystä, jotka ovat China Tekway, Kone, Konecranes ja Nokia. Lisäksi Nokialla on toimistot Anshanissa ja Jinzhoussa. Kaikki yritykset edustavat teollisuutta (C), paitsi China Tekway, joka kuuluu ammatilliseen, tieteelliseen ja tekniseen toimialaan (M).

Shandong

Shandongissa toimii kahdeksan yritystä, joilla on yhteensä 13 toimipistettä. Toimipisteet ovat jakautuneet kahdeksaan eri kaupunkiin maakunnassa. Toimialaltaan kaksi yrityksistä, Deltamarin ja Pöyry, kuuluu ryhmään ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (M) ja loput ovat teollisuusyrityksiä (C). Yritykset ovat Kalmar, Kemira, Kone, Konecranes, Nokia ja Stora Enso.

Meriteollisuuden yritys Deltamarinilla on yhteisyritys Weihain kaupungissa. Lastin- ja kuormakäsittelylaitteita valmistavan Kalmarin toimisto sijaitsee Qingdaossa, jossa myös Koneella, Konecranesilla ja Nokialla on toimistot. Kemikaaleja valmistavalla Kemiralla on tehdas Yanzhoussa ja Stora Ensolla on paperitehdas Dawangissa. Jinanin kaupungissa on konsultointiyritys Pöyryn, Nokian ja Koneen toimistot. Nokialla on lisäksi toimistot Yantaissa, Weifangissa ja Linyissä.

Zhejiang

Zhejiangissa toimii kahdeksan yritystä kuudessa eri kaupungissa. Yhtä luukun ottamatta kaikki ovat teollisuusyrityksiä. Poikkeuksen tekee Tieto, joka edustaa informaatio ja viestintä alaa (J). Maakunnan pääkaupungissa Hangzhoussa toimii yrityksistä kuusi. Yritykset ovat ovia ja ikkunoita valmistava Alavus, pahvituotteiden valmistaja Corenso, hissivalmistaja Kone, matkapuhelin yritys Nokia, elektroniikkaa valmistava Scanfil ja tietotekniikka alan yritys Tieto. Alavudella, Corensolla ja Scanfilillä on tuotantolaitos Hangzhoussa, muilla on toimistot. Laivateollisuuden moottorivalmistajalla Wärtsilällä on toimipiste Zhoushanissa. Traktorien kiinnitysjärjestelmiä valmistavalla LH Liftillä on tehdas Ningbossa. Myös Koneella on siellä toinen toimisto. Lisäksi Nokialla on toimistot Jinhuassa, Taizhoussa, Wenzhoussa sekä Ningbossa.

Fujian

Fujianin maakunnassa toimii neljä teollisuusyritystä, joilla on yhteensä seitsemän toimipistettä. Toimipisteet sijaitsevat kolmessa eri kaupungissa. Maakunnan pääkaupungissa Fuzhoussa on Koneen ja Nokian toimistot. Xiamenin kaupungissa on kaikkien neljän yrityksen toimipisteet. Siellä on Koneen, Konecranesin ja Nokian toimistot sekä lastin ja kuormankäsittelylaitteita valmistavan Kalmarin tehdas. Nokialla on toimisto myös Quanzhoussa.

Hainan

Hainanin saarella toimii kolme yritystä, joiden kaikkien toimipisteet ovat pääkaupungissa Haikoussa. Haikoussa toimii Kone, Nokia ja Nordic Ventures, joka välittää laitteita paperi- ja selluteollisuudelle.

Hebei

Hebeissä toimii kolme yritystä, joilla on yhteensä kuusi toimipistettä. Toimipisteet sijaitsevat viidessä eri kaupungissa. Maakunnan pääkaupungissa Shijiazhuangissa on Koneen ja Nokian toimistot. Nokialla on toimistot myös Baodingissa, Cangzhoussa ja

Tangshanissa. Näiden lisäksi Qinghuangdaossa on Wärtsilän toimipiste.

Guangxi

Guangxissä on toimintaa sekä Koneella että Stora Ensolla. Molemmilla on toimisto maakunnan pääkaupungissa Nanningissa. Lisäksi Stora Ensolla on neljä eukalyptuspuita kasvattavaa plantaasia Guangxissä. Plantaasien sijaintipaikat ovat Beihai, Bobai, Hebu ja Yulin.

7.1.2 Välimaakunnat

Välimaakunnissa on 23 suomalaisyritysten toimipistettä, tosin yrityksiä alueella on vain viisi. Eniten yrityksiä toimii Hubeissa, jossa on neljän yrityksen toimintoja. Anhuissa toimii kolme yritystä. Heilongjiangissa, Henanissa, Hunanissa, Jiangxissä, Jilinissä, Shaanxissa, Shanxissa ja Sisämongoliassa (Neimenggu) toimii kaikissa kaksi suomalaista yritystä (Taulukko 2). Nämä kaksi suomalaista yritystä ovat kaikissa maakunnissa samat eli Kone ja Nokia. Koneella ja Nokialla on yksi tai useampi toimisto kaikissa välimaakunnissa. Ilman näitä kahta yritystä olisi kokonaiskuva yritysten sijoittumisesta hyvin erilainen.

Hubei

Hubeissa toimii neljä yritystä, joiden kaikkien toimipisteet ovat maakunnan pääkaupungissa Wuhanissa. Yritykset ovat kaapeleita valmistava Draka, nostolaitteita valmistava Konecranes, Kone ja Nokia. Drakalla on Wuhanissa tuotantolaitos, muilla toimistot.

Anhui

Anhuissa toimii kolme yritystä. Maakunnan pääkaupungissa Hefeissä on sekä Koneen että Nokian toimistot. Lisäksi Nokialla on toimisto Fuyangissa ja tuulivoimageneraattoreita valmistavalla The Switchillä on toimipiste Lu'anissa hieman Hefein ulkopuolella.

Heilongjiang

Heilongjiangin maakunnassa toimii kaksi yritystä Nokia ja Kone. Koneen toimisto on maakunnan pääkaupungissa Harbinissa. Nokian toimistot ovat Harbinissa, Qiqiharissa ja Daqingissa.

Henan

Henanissa on myös Nokian ja Koneen toimistoja. Nokialla on maakunnassa viisi toimistoa. Ne sijaitsevat kaikki eri kaupungeissa, Anyangissa, Luoyangissa, Nanyangissa, Kaifengissä sekä pääkaupungissa Zhengzhoussa. Koneen toimisto on myös Zhengzhoussa.

Hunan

Hunanin maakunnan pääkaupungissa Changshassa on toimistot sekä Nokialla että Koneella. Muilla suomalaisilla ei ole maakunnassa toimintaa.

Jiangxi

Jiangxin maakunnan pääkaupungissa Nanchangissa on myös Nokian ja Koneen toimistot. Maakunnassa ei ole muita suomalaisyrityksiä.

Jilin

Jilinin maakunnassa toimii kaksi yritystä, Nokia ja Kone. Molemmilla on toimisto maakunnan pääkaupungissa Changchunissa.

Shaanxi

Shaanxin maakunnassa toimii kaksi yritystä, Nokia ja Kone. Nokialla on maakunnassa kaksi toimistoa, toinen pääkaupungissa Xi'anissa ja toinen Yulinissä. Koneen toimisto on myös Xi'anissa.

Shanxi

Shanxin maakunnan pääkaupungissa Taiyuanissa on Nokian ja Koneen toimistot. Maakunnassa ei ole muita yrityksiä.

Sisämongolia (Neimenggu)

Sisämongoliassa toimii myös Nokian ja Koneen toimistot. Koneen toimisto on maakunnan pääkaupungissa Hohhotissa. Nokialla on maakunnassa kolme toimistoa. Niiden sijaintipaikat ovat Hohhot, Baotou ja Chifeng.

7.1.3 Läntiset maakunnat

Läntisissä maakunnissa on 20 suomalaisyritysten toimipistettä. Määrä on melkein pä yhtä suuri kuin välimaakunnissa, mutta yritykset ovat jakautuneet selvästi epätasaisemmin. Alueella toimii yhteensä yhdeksän yritystä. Pinta-alaltaan läntisten maakuntien alue on myös huomattavasti suurempi kuin kahden muun alueen. Sichuan on yritysten lukumäärässä muista maakunnista selvästi erottuva. Sichuanissa toimii kahdeksan yritystä. Chongqingin itsehallinnollisen kunnan samannimisessä pääkaupungissa toimii kolme yritystä. Lopuissa maakunnissa on vain yhden tai kahden yrityksen toimipiste (Taulukko 2). Kyseessä on useimmiten Nokian toimisto.

Sichuan

Sichuanissa on läntisistä maakunnista kaikkein eniten yrityksiä. Pääkaupungissa Chengdussa toimii kahdeksan yritystä. Näistä viisi eli Beneway, Digia, Ixonos, Plenware ja Tieto, ovat tietotekniikka-alan yrityksiä (J). Näistä Beneway on ilmoittanut lopettaneensa toiminnan Chengdussa. Edellä mainittujen lisäksi kaupungissa toimivat Kone, Normet ja Nokia, jotka kaikki edustavat teollisuutta (C). Nokialla on maakunnassa toimistot myös Yibinin, Panzhihuanin ja Nanchongin kaupungeissa.

Chongqing

Chongqingissä toimii kolme yritystä, joka kaikki myös sijaitsevat Chongqingin kaupungissa. Yritykset ovat Kone, Konecranes ja Nokia.

Yunnan

Yunnanissa on kolme toimipistettä. Kaksi toimipisteistä on Nokian toimistoja, joista toinen sijaitsee maakunnan pääkaupungissa Kunmingissa ja toinen Dalissa.

Kunmingissa on myös Koneen toimisto.

Xinjiang

Xinjiangin maakunnassa on kaksi Nokian toimistoa. Toinen toimistoista on pääkaupungissa Urumqissä ja toinen Kuerlessä.

Guizhou

Guizhoussa sijaitsee kolme yritysten toimipistettä. Maakunnan pääkaupungissa Guiyangissa on sekä Nokian että Koneen toimistot. Lisäksi Nokialla on toimisto myös Zunyissä.

Gansu

Gansun maakunnassa on ainoastaan yksi Nokian toimisto, joka sijaitsee maakunnan pääkaupungissa Lanzhoussa.

Ningxia

Ningxian maakunnassa on ainoastaan yksi Nokian toimisto. Se sijaitsee maakunnan pääkaupungissa Yinchuanissa.

Qinghai

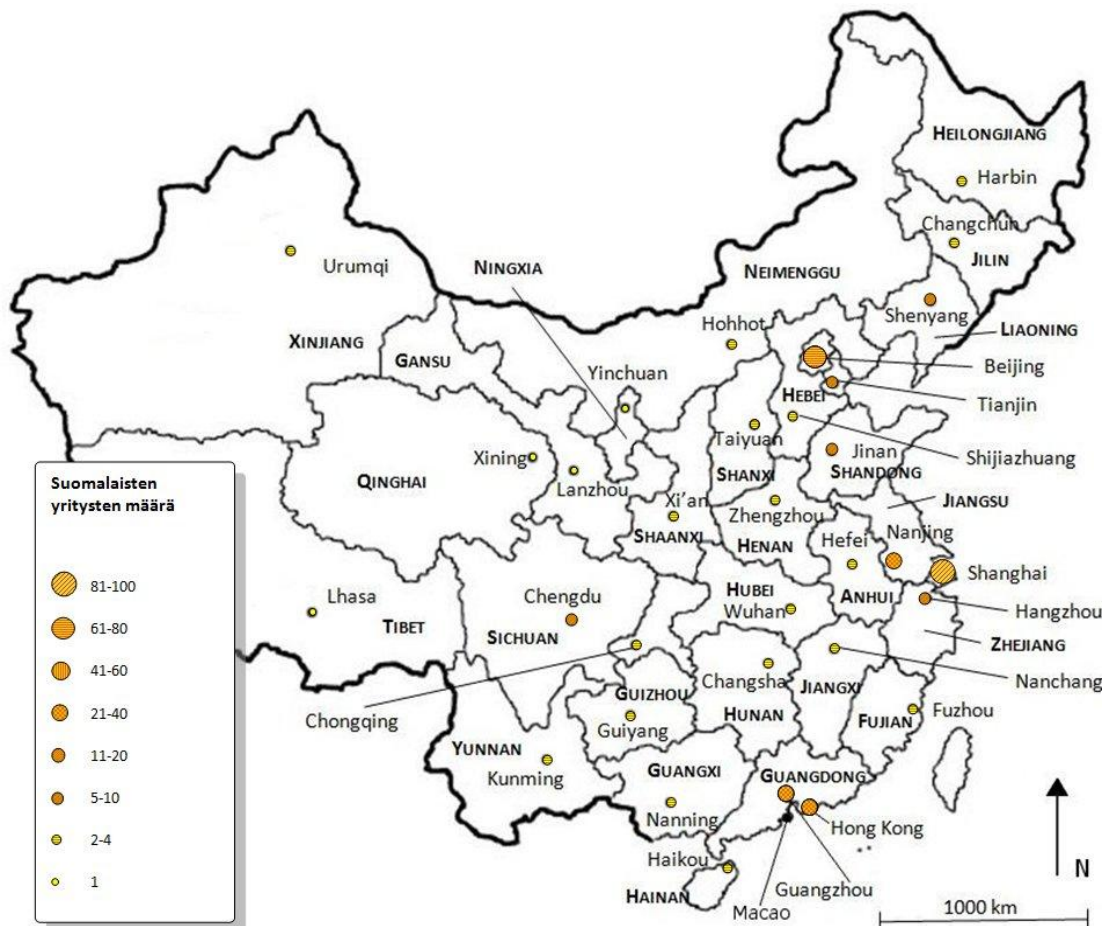
Qinghaissa sijaitsee yksi Nokian toimisto, joka on sijoitettu maakunnan pääkaupunkiin Xiningiin.

Tiibet

Tiibetissä on ainoastaan yksi toimipiste. Tämä on Koneen Lhasassa sijaitseva toimisto.

7.1.4 Yhteenveto

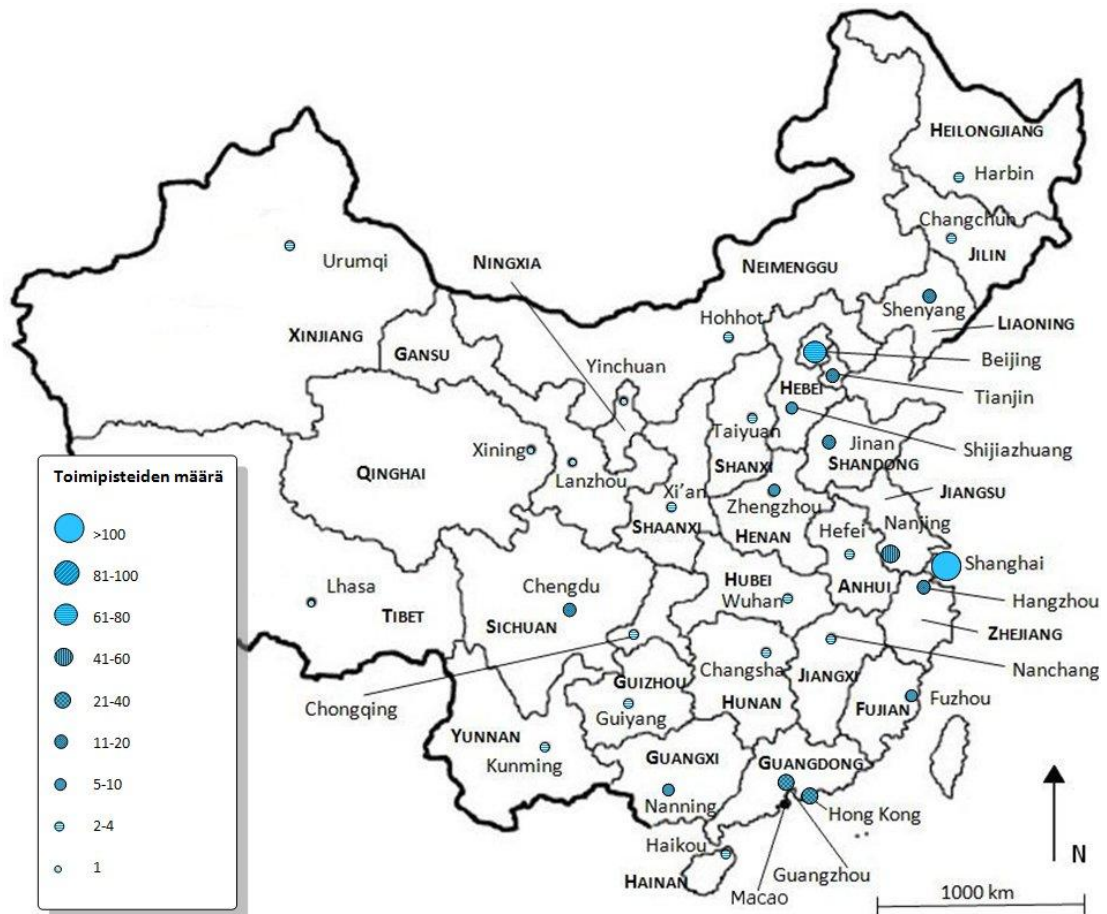
Tämän tutkimuksen mukaan 172 yrityksellä on yksi tai useampia toimipisteitä Kiinassa. Suurin osa yrityksistä toimii rannikon maakunnissa (Kuva 3). Tärkeimmät sijaintipaikat ovat Shanghai ja Peking. Shanghaissa toimii 92 yritystä ja Pekingissä 75. Seuraavina tulevat Jiangsu, jossa on 35 yritystä ja Guangdong, jossa on 30 yritystä. Jiangsussa Suzhoun kaupunki Shanghain lähellä on maakunnan merkittävin kohde suomalaisille yrityksille. Shanghain vetovoima näkyy myös naapurimaakunnissa, missä yritysten suosimat sijaintipaikat näyttävät olevan lähellä Shanghaita. Tämä Jangtse-joen suiston alue onkin suomalaisyritysten tärkein sijaintipaikka. Hongkongissa yrityksiä toimii 24. Hongkong ja Guangdong sijaitsevat Helmijoen suistoalueella, joka muodostaa myös tärkeän kohteen suomalaisille yrityksille.

Kuva 4. Suomalaisten yritysten määrät Kiinan maakunnissa.

Välismaakunnissa ja läntisissä maakunnissa toiminta on hyvin vähäistä ja toimipisteet maakunnissa ovat lähinnä kahden suuren yrityksen, Nokian ja Koneen toimistoja. Muilla yrityksillä on muutamia yksittäisiä toimipisteitä näillä alueilla. Läntisistä maakunnista poikkeuksen tekee Sichuan, jonka pääkaupungissa on yllättäen kahdeksan suomalaisyritystä. Syynä tähän on Nokian Chengduhun perustama tuotekehitysyksikkö, jonka perässä muita suomalaisyrityksiä on tullut kaupunkiin (Rantanen 2010).

Suomalaisilla yrityksillä on Kiinassa yhteensä 428 toimipistettä. Monilla yrityksillä on maassa useampia toimipisteitä eri maakunnissa ja kaupungeissa. Osalla yrityksistä saattaa olla samassa kaupungissakin muutama toimipiste. Toimipisteinä laskettuna yritysten suomalaisyritysten määrä näyttäisi siis suuremmalta, kuin mitä se todellisuudessa on (Kuva 5).

Kuva 5. Yritysten toimipisteiden määrät Kiinan maakunnissa.

7.2 Toimialojen sijoittuminen

7.2.1 Teollisuus

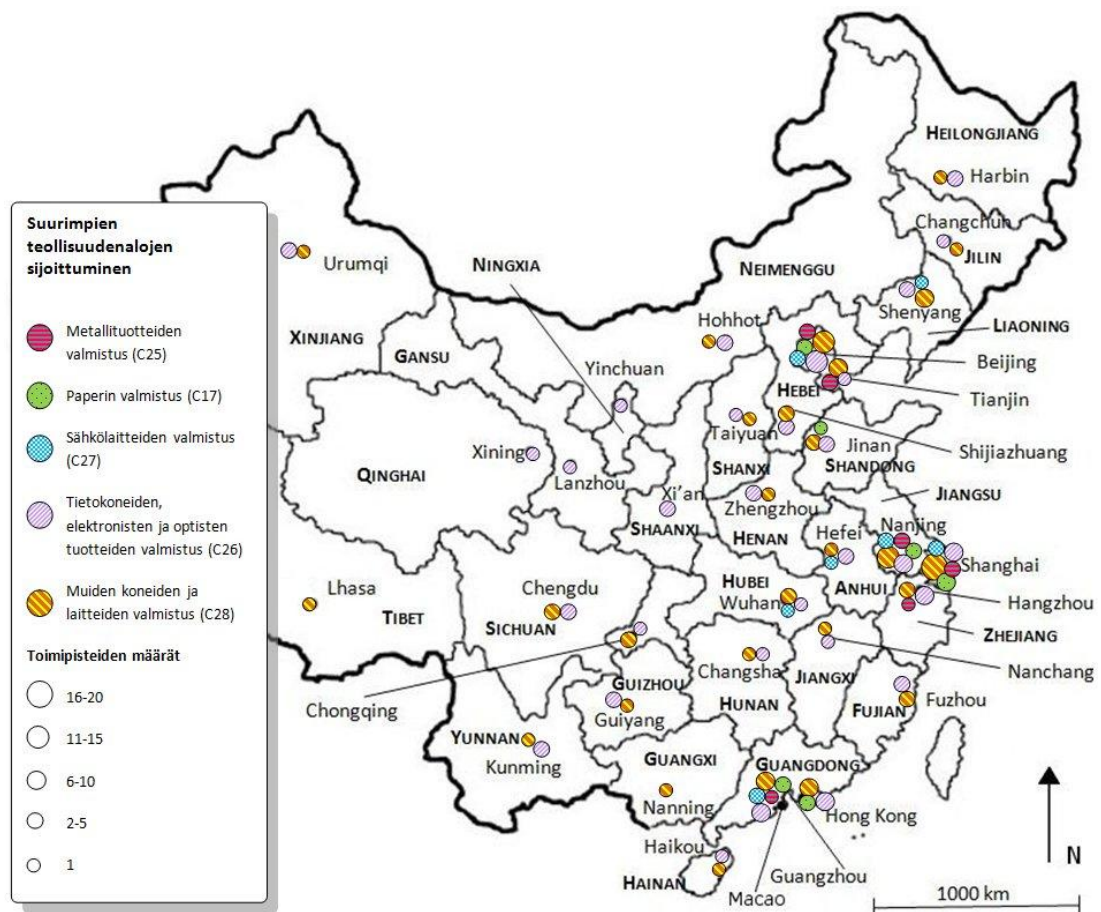
Teollisuus on toimialoista kaikkein suurin ja sitä edustavia toimintoja on kaikissa maakunnissa, tosin joissain vain yksi tai muutama yritys. Ehdottomasti eniten teollisuusyrityksiä on Shanghaissa, jossa sijaitsee 70 alan yritysten toimipistettä. Pekingissä on 43 teollisuusyritysten toimipistettä, Jiangsussa 44 ja Guangdongissa 34 toimipistettä. Näiden maakuntien voidaan sanoa olevan suomalaisten teollisuusyritysten keskittymiä, vaikkakin niissä on myös muiden alojen yrityksiä.

Teollisuutta voidaan tarkastella lähemmin vielä alatasojen kautta. Suurin alataso C28, koneiden ja laitteiden valmistus jakautuu melkein samoin kuin toiseksi suurin alataso C26, tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten tuotteiden valmistus (Kuva 6). Samat neljä maakuntaa, Peking, Shanghai, Jiangsu ja Guangzhou, nousevat edelleen esiin. Shanghaissa on 22 toimipistettä koneita ja laitteita valmistavilla yrityksillä ja seitsemän tietokoneita ja elektronisia laitteita valmistavilla yrityksillä. Pekingissä alojen välinen jakauma on 15 ja 12. Jiangsussa kummankin ryhmän edustajia on 11 ja Guangdongissa yhdeksän.

Koneita ja laitteita valmistavien yritysten tehtaita on eniten Jiangsussa ja Guangdongissa. Jiangsussa on yhdeksän ja Guangdongissa kuusi. Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten tuotteiden valmistus taas keskittyy Shanghaihin, jossa on kahdeksan alan tehdasta. Jiangsussa Shanghaiin liepeillä on neljä tehdasta.

Kummastakin ryhmästä (C26 ja C28) nousee esiin kaksi suurta yritystä, joiden toimipisteet kattavat tasaisesti koko Kiinan. Koneella ja Nokialla on kummallakin lukuisia toimipisteitä, Koneella 35 ja Nokialla 74 ja uusia on tulossa edelleen. Jos näitä kahta yritystä ei huomioitaisi, olisi suomalaisyritysten sijoittuminen Kiinassa huomattavasti epätasaisempi (Kuva 8).

Seuraavaksi suurin alataso on paperiteollisuus (C17), jolla on 21 toimipistettä Kiinassa. Eniten yrityksiä on Shanghaissa, jossa toimii kuusi yritystä, ja sen lähellä Jiangsussa, jossa toimii neljä paperitehdasta. Kaksi paperitehdasta sijaitsee Changsussa. Suzhoussa ja Wuxissa on molemmissa yksi. Guangdongin maakunnassa Foshanissa sijaitsee vielä yksi paperitehdas. Paperiteollisuudella on lisäksi muutama toimipiste Guangdongissa, Pekingissä ja Hongkongissa, sekä yksittäisiä toimipisteitä Guangxin, Shandongin ja Zhejiangin maakunnissa. (Kuva 6)

Kuva 6. Määrällisesti suurimpien teollisuuden alaluokkien sijoittuminen maakunnissa.

Sähkölaitteiden valmistus (C 27) sijoittuu myös pääasiassa Shanghain ja Jiangsun nurkille (Kuva 6). Molemmissa on viisi toimipistettä. Jiangsussa kaikki toimipisteet ovat tehtaita ja sijaitsevat Suzhoussa. Shanghaissa on toimistoja. Guangdongissa toimii kolme sähkölaitteita valmistavaa yritystä, joista kahdella on tehdas maakunnassa. Toinen on Guangzhoussa ja toinen Shenzhenissä. Kolmas toimii Panyussa. Yksittäisiä

sähkölaitevalmistajien tehtaita on myös Anhuissa, Liaoningissä ja Hubeissa. Pekingissä on kaksi toimipistettä.

Metallituotteiden valmistajia (C 25) on Kiinassa kahdeksan. Yrityksillä on yhteensä 11 toimipistettä. Toimipisteet ovat jakautuneet rannikon maakuntiin (Kuva 6). Shanghaissa on kolme, Pekingissä, Jiangsussa ja Tianjinissa kaksi ja Guangdongissa ja Zhejiangissa on molemmissa yksi. Kaikissa näissä maakunnissa, Guangdongia lukuun ottamatta, on yksi alan tehdas.

Kumi- ja muovituotteiden valmistajia (C 22) on seitsemän ja niillä on 12 toimipistettä Kiinassa. Guangdongissa on neljä toimipistettä, joista yksi on tehdas ja Shanghaissa kolme toimipistettä. Pekingissä sekä Jiangsussa on molemmissa kaksi tehdasta. Lisäksi Tianjinissa on yksi tehdas.

Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistajia (C 20) on viisi ja niillä on 12 toimipistettä. Shanghaissa on neljä toimipistettä, joista yksi on tehdas. Jiangsussa toimii kolme tehdasta, kaikki eri kaupungeissa. Guangdongissa on kaksi yritystä, Hongkongissa ja Pekingissä yksi. Shandongissa on yksi tehdas.

Muuta valmistusta (C32) harjoittaa kuusi yritystä. Tähän kuuluu esimerkiksi leikki- ja urheiluvälineiden sekä lääkintäinstrumenttien valmistus. Alan yrityksillä on yhdeksän toimipistettä. Shanghaissa on viisi, Pekingissä kaksi ja Hongkongissa sekä Jiangsussa yksi yritys. Tuotantolaitoksia on yksi Jiangsussa ja yksi Shanghaissa.

Lisäksi kymmenessä alaluokassa on yhdestä kolmeen yritystä. Painamista ja jäljentämistä (C18) harjoittaa yksi yritys. Elintarvikkeita (C10) valmistaa yksi yritys, tekstiilejä (C13) kaksi yritystä ja vaatteita (C14) kaksi. Kaksi yritystä kuuluu muiden ei-metallisten mineraalien valmistajien ryhmään (C23). Moottoriajoneuvojen ja perävaunujen valmistajia (C29) on myös kaksi samoin kuin huonekalujen valmistajia (C31). Kolme yritystä valmistaa puutuotteita (C16) ja kolme tekee metallien jalostusta

(C24). Koneiden ja laitteiden korjausta, asennusta ja huoltoa (C33) harjoittaa kolme yritystä. Suurin osa näistä yrityksistä sijaitsee Shanghaissa. Siellä on 15 näiden alojen toimipistettä. Pekingissä ja Jiangsussa on kuusi toimipistettä sekä muissa maakunnissa on muutamia yksittäisiä toimipisteitä. (Taulukko 4)

7.2.2 Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta

Kiinassa toimivista suomalaisyrityksistä 24 edustaa ammatillista, tieteellistä ja teknistä toimialaa (M). Yrityksillä on Kiinassa 39 toimipistettä. Yrityksistä enemmistö sijoittuu Shanghain alueelle. Siellä on 18 alan yritystä. Pekingissä yrityksiä on 11, Guangdongissa neljä ja Jiangsussa sekä Shandongissa on molemmissa kaksi. Lisäksi Liaoningin maakunnassa ja Hainanin saarella on kummassakin yksi toimipiste. (Kuva 7)

Toimialassa on edustettuna kuusi alatasoa. Yksi yritys antaa lakiasianpalveluja (M69), seitsemän yritystä liikkeenjohdon konsultointia (M70) ja kymmenen yrityksen alaa on arkkitehti ja insinööripalvelut, niihin liittyvää konsultointi ja tekninen testaaminen (M71). Tekniikan tutkimusta ja kehittämistä (M72) edustaa yksi yritys, mainostoimintaa ja markkinatutkimusta (M73) tekee kaksi yritystä. Kaksi yritystä kuuluu alaluokkaan muut erikoistuneet palvelut liike-elämälle (M74). Toisen toimialaa ovat kääntämis- ja tulkkauspalvelut ja toisen muotisuunnittelu.

7.2.3 Informaatio ja viestintä

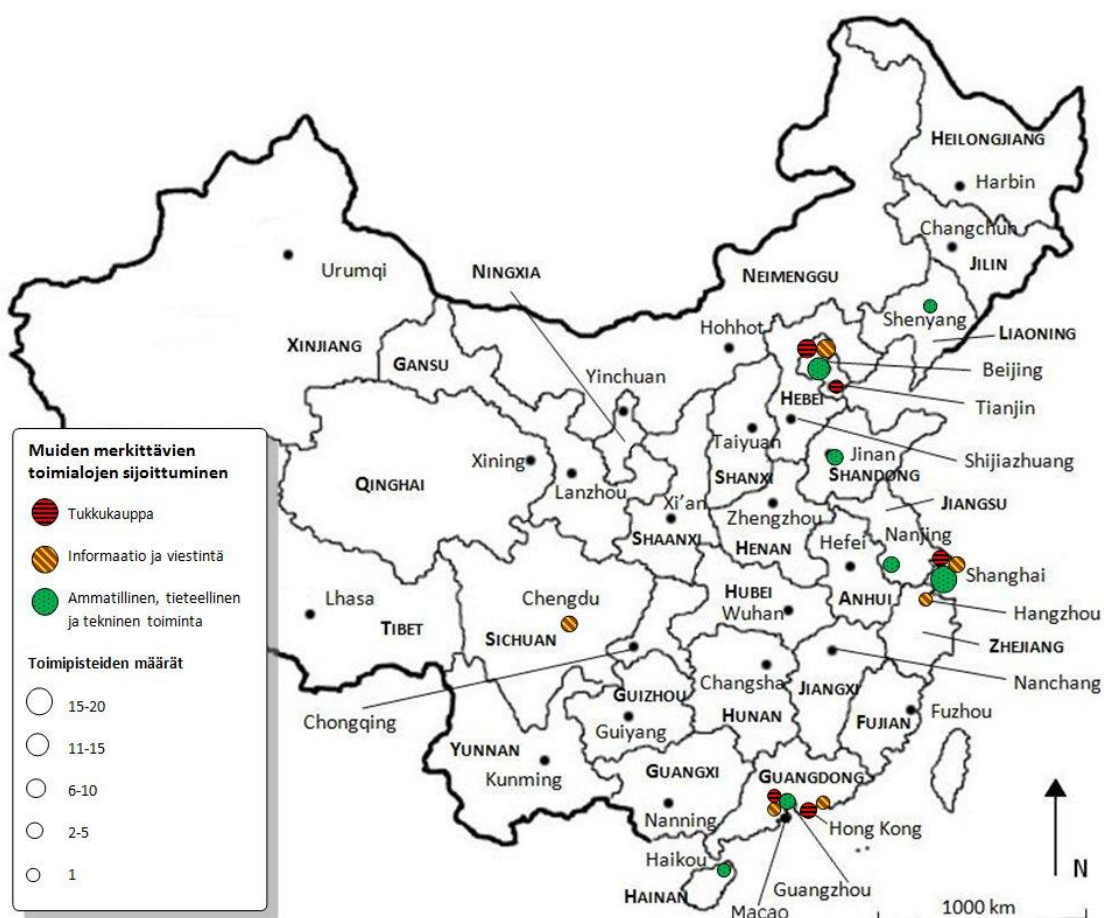
Informaatio ja viestintä alan (J) yrityksiä toimii Kiinassa 15. Kaikki yritykset kuuluvat alatasoon ohjelmistot, konsultointi ja siihen liittyvä toiminta (J62). Tähän kuuluu esimerkiksi ohjelmien ja ohjelmistojen kirjoittaminen, testaaminen ja tuki sekä tietojenkäsittelylaitteiden hallinta ja käyttö. Yrityksillä on yhteensä 21 toimipistettä.

Kymmenen yrityksistä toimii Pekingissä. Sichuanin maakunnan pääkaupungissa Chengdussa toimii viisi alan yrityksistä, tosin yksi niistä on joutunut lopettamaan toimintansa vuoden 2009 aikana. Shanghaissa on kolmen yrityksen toimipisteet ja Guangzhoussa ja Hongkongissa on molemmissa yksi toimipiste. (Kuva 7)

7.2.4 Tukku- ja vähittäiskauppa

Tähän luokkaan kuuluvia yrityksiä on 11 ja niillä on yhteensä 17 toimipistettä. Yhtä lukuun ottamatta kaikki yritykset kuuluvat alaluokkaan G46 tukkukauppa. Tämä sisältää siis kansainvälisen tukkukaupan eli tuonti- ja vientitoimintaa. Yksi yrityksistä on ryhmää G47 eli vähittäiskauppa. Tämä yritys toimii Finpron tietojen mukaan Pekingissä, mutta varmuutta siitä onko yrityksellä kiinteää toimipistettä ei ole saatu.

Suurin osa tukkukauppaa tekevästä yrityksistä toimii Pekingissä ja Shanghaissa. Pekingissä on kuusi ja Shanghaissa viisi yritystä. Hongkongissa toimii neljä yritystä ja lisäksi Tianjinissa ja Guangdongissa on molemmissa yksi yritys. (Kuva 7)

Kuva 7. Teollisuuden jälkeen kolmen määrällisesti merkittävimmän toimialan sijoittuminen maakunnissa.

7.2.5 Muut toimialat

Muiden toimialojen edustajia on vain muutamia. Yhteensä yrityksiä on 14. Kolme yrityksestä kuuluu luokkaan vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito (E). Kaikki kolme yritystä kuuluvat eri alaluokkiin. Yhden toimintaa on vedenotto, puhdistus ja jakelu (E36), toisen alaa on jätteen keruu, käsittely ja loppusijoitus (E38) ja kolmannen on maaperän ja vesistöjen kunnostus sekä muu ympäristön huolto (E39). Ensimmäinen yrityksestä sijaitsee Pekingissä ja toinen Hongkongissa. Kolmannella on toimipisteet sekä Pekingissä että Hongkongissa.

Metsätaloutta (A02) edustaa Finnforest, jolla on toimipisteet Shanghaissa ja Stora Enso, jolla on eukalyptuspuuplantaaseja Guangxissä. Kuljetus ja varastointi luokkaan (H) kuuluvat Finnair ja logistiikkayritys Polar Logistics. Finnairilla on toimipisteet Pekingissä, Shanghaissa ja Hongkongissa. Polar Logistics toimii Shanghaissa ja Hongkongissa. Rahoituspalvelujen (K64) saralla toimii Nordea ja Sarmatron. Molemmat toimivat Pekingissä, Nordea myös Shanghaissa. Muiden toimialojen (rakentaminen F, majoitus- ja ravitsemistoiminta I, julkinen hallinto O, koulutus P, muu palvelutoiminta S) edustajia on kaikkia vain yksi, joten niiden sijoittumisesta ei voida tarkastella toimialakohtaista kasautumista.

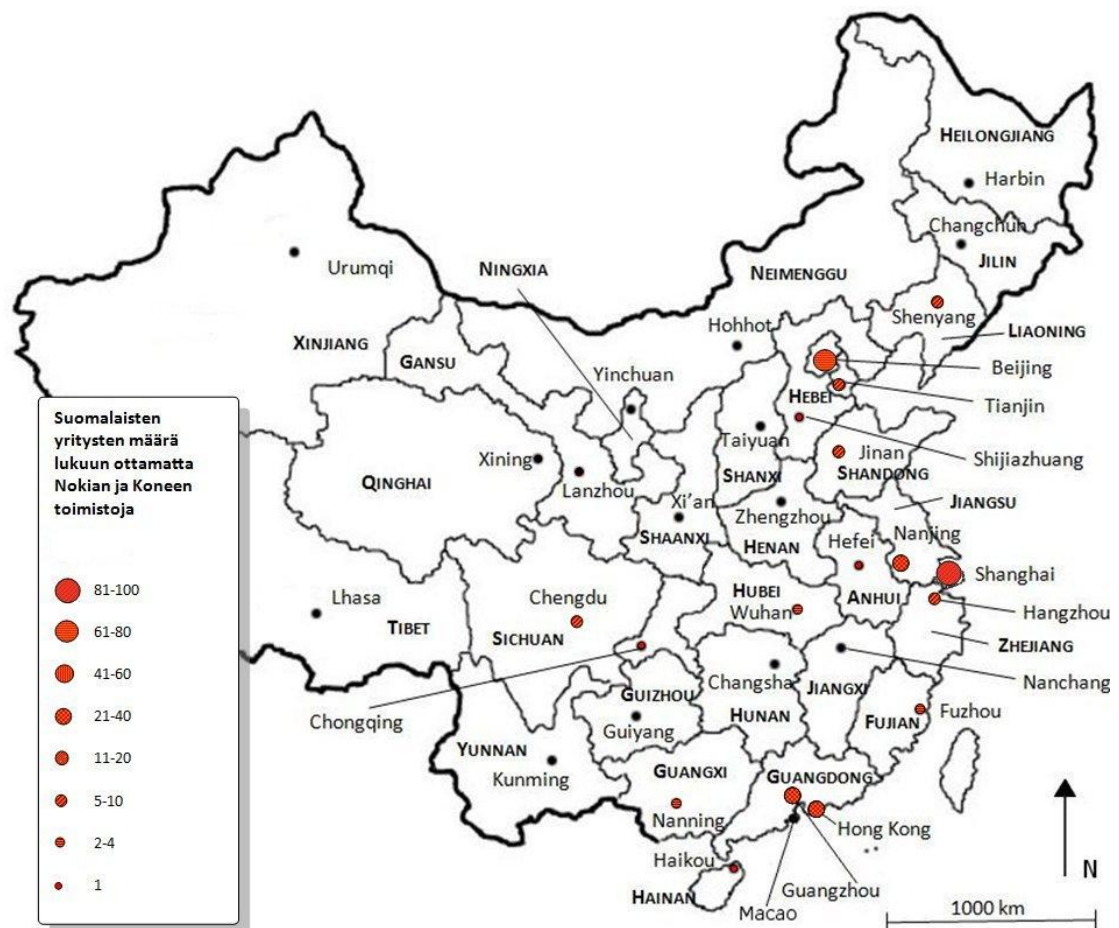
7.2.6 Yhteenveto

Shanghai ja Peking ovat kaikkien toimialojen suosimia kohteita. Teollisuus on päätoimialoista suurin. Teollisuuden sijoittumisessa tärkeimmät maakunnat ovat Shanghai, Peking, Jiangsu ja Guangdong. Nämä neljä maakuntaa ovat melkeinpä kaikkien toimialojen tärkeimmät sijaintipaikat.

Shanghain ja Jiangsun seudulle on keskittynyt myös tuotanto. Suurin osa tehtaista sijaitsee näissä vierekkäin olevissa maakunnissa. Guangdongissa on toinen tuotannon painopiste. Tietotekniikkayritysten sijoittumisessa on havaittavissa mielenkiintoinen poikkeus. Vaikka yrityksiä on eniten Pekingissä, niin Sichuanin maakunnan pääkaupungissa Chengdussa on toinen alan yritysten keskittymä. Tämä johtuu Nokian tuotekehitysyksiköstä, joka houkuttelee sinne muita yrityksiä.

8 Nokian ja Koneen toimipisteiden vaikutus yritysten sijoittumiseen

Nokian ja Koneen toimipisteiden, joita on yhteensä yli 100, voidaan sanoa vääristävän yleiskuvaa suomalaisten yritysten sijoittumisesta Kiinassa. Kuten kartalta (Kuva 8) on nähtävissä, yritysten sijaintipaikkoja on selvästi vähemmän ja myös lukumäärissä näkyy laskua, kun Nokiana ja Konetta ei huomioida. Samalla voidaan havaita miten yritysten sijoittumisessa näkyy entistä enemmän painottuminen rannikolle ja tiettyihin keskeisimpiin kohteisiin.

Kuva 8. Suomalaisten yritysten sijoittuminen Kiinassa, kun Nokian ja Koneen toimipisteet on poistettu.

Kaikissa rannikkomaakunnissa on edelleen suomalaisyrityksiä, vaikka Nokian ja Koneen toimipisteet on poistettu. Shanghai ja Peking nousevat selvästi esiin. Seuraavana tulevat Jiangsu, Guangdong ja Hongkong. Välimaakunnista vain kahdessa on suomalaisyritysten toimipisteitä samoin kuin läntisissä maakunnissa. Anhuissa ja Chongqingissa toimii yksi yritys, Hubeissa kaksi yritystä ja Sichuanissa viisi. Nokian ja Koneen sijoittuminen Kiinaan vaikuttaa varmasti myös moneen muuhun yritykseen. Esimerkiksi Sichuanin pääkaupungissa Chengdussa ei todennäköisesti olisi yhtään suomalaisyritystä ilman Nokian toimipistettä siellä.

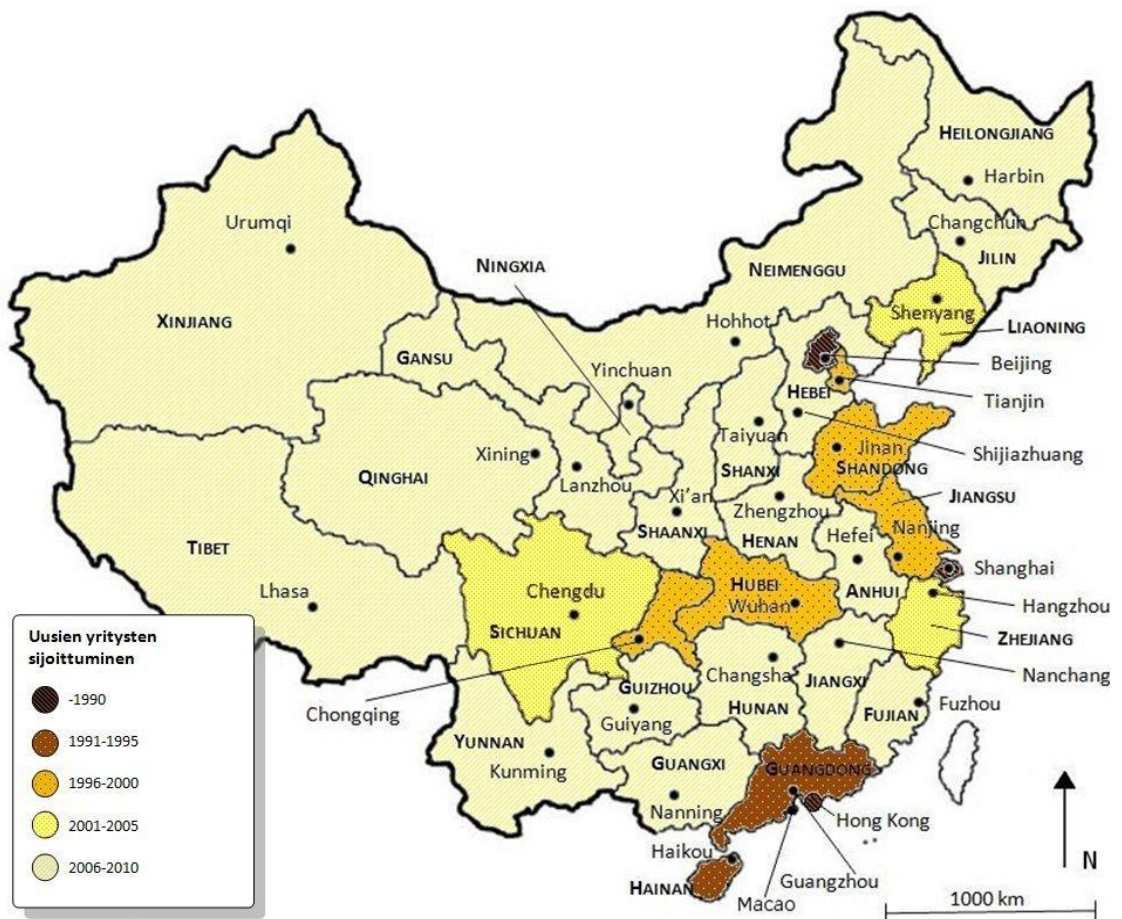
9 Suomalaiset yritykset Kiinassa eri aikoina

Ensimmäinen suomalaisyritys on solminut kauppasuhteet Kiinaan jo 1950-luvulla. Tällöin ei yrityksen omaa toimipistettä ollut vielä mahdollista perustaa maahan. Kiinan avautumispolitiikan alettua 1970-luvun lopulla oli ulkomaisten yritysten mahdollista, vaikkakin hyvin hankalaa sijoittua Kiinaan. Vasta 80-luvun aikana ulkomaalaisten yritysten maahan sijoittuminen alkoi vähitellen helpottua. Tähän vaikutti myös erityistalousalueiden perustaminen. Tosin suomalaisia yrityksiä on ollut maassa hyvin vähän vielä tällöinkin. Vuonna 1984 ensimmäisellä Suomen ulkoministerin vierailulla Kiinassa oli mukana viiden yrityksen edustajat. Vastaavanlaisella ulkomaankauppa- ja kehitysministerin vierailulla Kiinassa vuonna 2008 mukana oli viidenkymmenen yrityksen edustajat. (Kauppapolitiikka 2010.) Vasta 1990-luvulta alkaen on suomalaisten yritysten määrä Kiinassa alkanut selvästi kasvaa.

Tässä tutkimuksessa yhtenä tietona yrityksistä on selvitetty minä vuonna yritykset ovat aloittaneet toiminnan Kiinassa. Aivan kaikkien yritysten kohdalta tietoa ei kuitenkaan ole saatu selville, eikä kaikilla yrityksillä ole itselläkään aivan tarkkoja dokumentteja toiminnan alkuvaiheista. Yrityskaupat ja fuusiot vaikuttavat myös tietojen tarkkuuteen. Esimerkiksi Metson kohdalla Kiinan toimintojen on katsottu alkaneen vuonna 1999, jolloin yritys on perustettu. Metso on perustettu 1999 kahden yrityksen sulautuessa yhdeksi, eikä aikaisempien yritysten Kiinan toiminnoista ole tietoja enää helposti saatavilla. Toisaalta osa Kiinassa aikaisemmin toimineista yrityksistä on jo lopettanut toiminnan siellä. Näin ollen tiedot eivät ole aivan tarkkoja, mutta antavat suuntaa siitä, miten yritykset ovat sijoittuneet Kiinaan eri aikoina.

Yritysten sijoittumista eri aikoina on tarkasteltu kartalla vuodesta 1990 alkaen, jolloin enemmän yrityksiä on alkanut siirtyä Kiinaan (Kuva 9). Uusien yritysten perustamista Kiinaan esitellään viiden vuoden jaksoissa. Vuonna 1990 Kiinassa toimivat suomalaisyritykset olivat sijoittuneet Pekingiin, Shanghaihin ja Hongkongiin. Näissä suurissa rannikon keskuksissa toimi silloin nykyisinkin toimivista yrityksistä neljä. Viiden vuoden kuluttua yrityksiä on tullut myös Guangdongin maakuntaan lähelle Hongkongia. Pekingiin, Shanghaihin ja Hongkongiin on perustettu lisää toimipisteitä.

Vuonna 1995 suomalaisia yrityksiä toimii siis neljässä maakunnassa ja toimintaa oli ainakin kuudellatoista yrityksellä.

Kuva 9. Yritysten sijoittuminen Kiinan maakuntiin eri aikoina.

Vuoteen 2000 mennessä yritysten toimipisteitä on perustettu myös Tianjiniin, Shandongiin, Jiangsuhun, Hubeihin ja Chongqingiin. Luonnollisesti kaikkiin niihin maakuntiin, joissa jo aikaisemminkin on ollut yrityksiä, on tullut uusia yrityksiä. Yritysten määrä on yli kaksinkertaistunut viiden vuoden takaiseen määrään verrattuna, nyt yrityksiä on jo 39.

Vuoteen 2005 mennessä uusina maakuntina yritysten sijaintipaikkana ovat Liaoning sekä Sichuan ja edelleen muihin aikaisempiin sijaintipaikkoihin on tullut lisää toimintaa. Vuonna 2005 jo 82 tässä työssä mukana olevaa yritystä toimi Kiinassa. Vuonna 2010 yritysten toimipisteitä on jo kaikissa maakunnissa. Tosin toimipisteitä saattaa olla koko maakunnassa vain yksi tai kaksi.

10 Tulevaisuuden näkymät

Ensimmäiset suomalaiset yritykset Kiinassa ovat aloittaneet toiminnan Pekingissä ja Shanghaissa sekä Hongkongissa. Vähitellen toiminta on levittäytynyt viereisiin maakuntiin ja lopulta jonkin verran myös sisämaahan. Hintataso rannikon suurimmissa kaupungeissa on noussut viimeisen kymmenen vuoden aikana moninkertaiseksi. Tilojen vuokrat, energian hinta tai koulutettujen työntekijöiden palkat eivät ole enää halpoja, kuten ehkä aikaisemmin. Kilpailu yritysten kesken on todella kovaa. Toisaalta kaupunkilaisten ostovoima ja erilaisten tavaroiden kysyntä on myös noussut. Agglomeroitumisen edut houkuttelevat yrityksiä sijoittumaan sinne missä muutkin yritykset ovat. Nämä kaikki, kuten monet muutkin tekijät, vaikuttavat yritysten sijoittumiseen.

Jotkut ovat arvelleet, että hintojen ja kilpailun kasvaessa ulkomaiset yritykset ovat pakotettuja siirtymään pois suurista keskuksista. Näin oli jo käynyt aasialaisille vientiyrityksille (Kauppapolitiikka 2007). Suomalaisyritysten kohdalla tätä ei ole vielä ollut havaittavissa (Kettunen ym. 2008, 205 – 207). Pitkään Kiinassa Finpron palveluksessa ollut Esa Rantanen (2010) arvioi, että näin ei myöskään tule tapahtumaan.

Rantanen (2010) mainitsee neljä seikkaa, joiden takia rannikon suurissa keskuksissa olevat yritykset ja uudet Kiinaan tulevat yritykset edelleen suosivat samoja kohteita. Hänen mukaansa Kiinassa jo olevilla yrityksillä on alueella verkostonsa, paikalliset alihankkijat ja yhteistyökumppanit, joiden hankkiminen uudesta paikasta olisi työlästä. Tärkeitä ovat myös asiakkaat, jotka ovat kaupungissa. Monet suomalaisyritykset ovat suurempien suomalaisten yritysten alihankkijoita. Kolmantena syynä sijaintiin on logistiikka. Rannikon läheisyys on tärkeää etenkin niille yrityksille, jotka valmistavat tuotteita vientiin tai tuovat osia Suomesta. Rantasen mukaan myös liiketoiminnan helppous suurissa keskuksissa on yksi ratkaiseva tekijä. Mitä kauemmas suurista keskuksista mennään, sen hankalampaa toimiminen on ja vaatii jo pitkää kokemusta Kiinan markkinoista.

Yrityksen ei siis kannata halvempien palkkakustannusten vuoksi siirtää toimintojaan

toiselle alueelle, sillä aikaisemmin mainittujen seikkojen uudelleen rakentaminen, uuden henkilökunnan palkkaaminen ja kouluttaminen sekä kasvavat kuljetuskustannukset mitätöivät saadun hyödyn. Uusien yritysten on myös helpompi sijoittua samoista syistä näihin suuriin rannikon keskuksiin tai niiden liepeille. Näin yritykset kasautuvat eli agglomeroituvat samoille paikoille. Rantanen (2010) toteaa, että suomalaisia yrityksiä on sijoittunut jonkin verran sisämaahan, mutta kyseessä on usein ison yrityksen alihankintaverkosto. Esimerkiksi Sichuanin maakunnan pääkaupungin Chengdun vetovoima johtuu siellä olevasta Nokian tuotekehitysyksiköstä.

Erityistalousalueet ovat olleet merkittäviä tekijöitä ulkomaisten yritysten Kiinaan sijoittumisessa. Aikoinaan ne tarjosivat ulkomaalaisille parempaa palvelutasoa ja kevyempää verotusta. Vetovoimaisia ne olivat etenkin 1990-luvulla ja 2000-luvun alussa, kun Kiina rakensi uutta teollisuutta ja halusi ulkomaalaisia yrityksiä maahan. Nyt tilanne on muuttunut. Verohelpotukset ulkomaalaisilta on käytännössä poistettu ja muitakin etuuksia vähennetty. Rantasen (2010) mukaan tänä päivänä etenkin rannikon teollisuuspuistot valikoivat sinne tulevat yritykset. Korkean teknologian yritykset ovat haluttuja, mutta yrityksistä jotka käyttävät vain työvoimaa ja energiaa ja mahdollisesti vielä saastuttavat halutaan päästä eroon. Näin ollen ulkomaalaisten yritysten toimialojen painotukset ovat muuttumassa.

Ulkomaalaisten yritysten siirtymistä kokonaan pois Kiinasta on myös pidetty todennäköisenä. Esimerkiksi naapurimaa Vietnam on hintatasoltaan jo huomattavasti halvempi. Rantanen (2010) kuitenkin toteaa, että näin ei todennäköisesti tule käymään. Tärkeimpänä syynä suomalaisten yritysten sijoittumisessa Kiinaan on Kiinan laajat markkinat. Halvemman työvoiman tai yleisen hintatason takia ei kannata siirtää toimintaa. Rantanen jatkaa, että Vietnamin markkinat ovat huomattavasti pienemmät, maan infrastruktuurin taso paljon heikompi ja työvoimaresurssit vähäisemmät. Vietnamista ei siis ole Kiinan kilpailijaksi.

11 Pohdinta

Ulkomaalaisten yritysten ja investointien jakautuminen Kiinan alueella on hyvin epätasaista. Rannikkomaakunnat ovat saaneet itselleen huomattavan suuren osan tästä kakusta. Samoin näyttää jakautuvan myös suomalaisten yritysten sijoittuminen Kiinassa. Rannikon maakunnissa on selvästi enemmän yrityksiä kuin sisempänä maassa. Mitä syvemmälle sisämaahan mennään, sen harvalukuisempia ovat myös suomalaisyritykset. Vastauksena ensimmäiseen tutkimuskysymykseen voidaan todeta, että suurin osa suomalaisista yrityksistä sijaitsee rannikkomaakunnissa ja niistä nimenomaan Shanghaissa ja Pekingissä. Seuraavina tulevat Jiangsu ja Guangdong. Jangtse-joen suiston talousalue, johon kuuluvat Shanghai ja Jiangsu, on selvästi suomalaisen yritystoiminnan tärkein painopiste. Toinen merkittävä keskittymä on Helmijoen suiston ympärillä eli Guangdongin ja Hongkongin seudulla.

Peking ja Shanghai ovat olleet ensimmäisiä suomalaisyritysten sijaintipaikkoja. Näihin kohteisiin on uusien yritysten ollut helpompi tulla, kun paikalla on ollut jo joku jolta on saattanut kysyä neuvoja. Näissä kaupungeissa on myös ensimmäisenä panostettu infrastruktuurin kehittämiseen ja niillä kummallakin on ollut erityisasema. Shanghai kuului avoimiin kaupunkeihin, jotka saivat itsenäisen määräysvallan talousasioissaan jo 1980-luvulla. Pekingin erityisasema taas johtuu siitä, että se on maan pääkaupunki. Näissä kahdessa kaupungissa on ollut tarjolla koulutettua, kielitaitoista työvoimaa. Shanghai on myös satamakaupunki, josta on hyvät yhteydet ulkomaille. Vaikka Peking ei sijaitsekaan aivan rannikolla, sieltä on hyvät yhteydet satamakaupunki Tianjiniin. Molemmissa kaupungeissa on suuret lentokentät ja hyvät lentoyhteydet ympäri maailmaa. Molempiin kaupunkeihin, kuten myös Hongkongiin, on nykyään suorat lennot Suomesta.

Suomalaisyritysten tärkein syy Kiinaan sijoittumisessa ovat Kiinan sisäiset markkinat. Markkinoiden suuruus houkuttelee yritykset lähelle asiakkaita. Tämä selittää myös Pekingin ja Shanghaiin vetovoimaa. Suurissa kaupungeissa on myös valtavat markkinat. Suurten yritysten alihankkijana toimiminen pakottaa myös yritykset hakeutumaan lähelle päämiestään. Näin ollen samat sijaintikohteet keräävät lisää yrityksiä. Kaiken

kaikkiaan markkinat ovat rannikkomaakunnissa vielä toistaiseksi suuremmat kuin muualla Kiinassa. Syynä tähän voidaan pitää urbanisoituvien kiinalaisten vaurastumista sekä muiden ulkomaalaisten yritysten määrää. Ulkomaiset yritykset ovat usein toistensa asiakkaita.

Liiketoiminnan harjoittaminen on myös sujuvampaa näissä suurissa kaupungeissa, joissa on jo pitkään ollut ulkomaalaisia yrityksiä. Kiinalaiset virkamiehet ja yritykset ymmärtävät paremmin länsimaalaista toimintakulttuuria ja asioiden hoitamiseen on muotoutunut jo vakiintuneet tavat. Sisämaassa, jossa ulkomaalaisia yrityksiä on vielä harvassa, on toimiminen ulkomaalaiselle paljon hankalampaa ja vaatii jo kokemusta kiinalaisista toimintatavoista ja markkinoista. Erityistalousalueet ovat osaltaan vaikuttaneet toiminnan helppouteen ja alueiden vetovoimaisuuteen.

Erityistalousalueiden teollisuuspuistot ovat tarkoitettu juuri ulkomaalaisille yrityksille ja siellä niille on järjestetty monia palveluja ja tarjottu helpotuksia laki- ja veroasioissa. Erityistalousalueet ovat sijainneet rannikon maakunnissa, joten niilläkin on ollut oma vaikutuksensa ulkomaalaisten, ja myös suomalaisten, yritysten sijoittumiseen Kiinassa.

Rannikkomaakunnissa infrastruktuurin taso on sisämaata huomattavasti parempi. Rannikon maakunnat ovat vauraampia, osittain ulkomaalaisten investointien takia, joten ne ovat pystyneet kehittämään alueidensa infrastruktuuria nopeammassa tahdissa. Tämä tuo jälleen kilpailuetua rannikolle sisämaahan verrattuna. Yhteydet muihin maihin ovat rannikolla luonnollisesti myös paremmat. Osa suomalaisistakin yrityksistä tuo joitain osia tai tarvikkeita Suomesta tai tuotteet menevät vientiin. Näin ollen satamien ja kuljetusyhteyksien läheisyys on merkittävää.

Jiangsun ja Guangdongin maakunnat ovat Shanghain ja Pekingin jälkeen suomalaisten yritysten seuraavaksi suosituimmat kohteet. Näiden maakuntien vetovoimaisuuteen vaikuttaa lähellä olevat suuret kaupungit sekä teollisuuspuistot, jotka ovat houkutelleet ulkomaalaisia yrityksiä alueelle. Esimerkiksi Jiangsun maakunnassa pääkaupunki Nanjing jää selvästi Suzhoun varjoon. Suzhou sijaitsee lähellä Shanghaita ja sinne onkin keskittynyt monien yritysten tuotanto. Guangdongin pääkaupunki Guangzhou, jossa on maakunnassa eniten suomalaisyrityksiä, sijaitsee Hongkongin läheisyydessä.

Guangdongissa on myös paljon tuotantolaitoksia. Tästä on pääteltävissä, että nämä sijaintikohteet ovat suosittuja siksi, että ne sijaitsevat lähellä suuria kaupunkeja, jotka molemmat ovat myös satamakaupunkeja. Markkinat ovat lähellä ja kuljetusyhteydet hyvät. Toisaalta näiden miljoonakaupunkien korkea hintataso ei nosta yritysten kustannuksia, koska ne ovat sijoittuneet naapurimaakuntiin.

Hongkong on suomalaisyritysten määrässä viidentenä. Kaupungin, joka on kansainvälisen talouden keskus, voisi olettaa olevan suositumpikin sijaintipaikka suomalaisille yrityksille. Toisaalta tiheästi asuttu pilvenpiirtäjäkaupunki on erittäin kallis, kilpailu on kovaa, eikä alueella ole tilaa suurille tehdashalleille. Toisaalta taas tässä työssä saattaa olla myös puutteita, eivätkä kaikki Hongkongissa toimivat yritykset ole päässeet listalle. Tähän vaikuttaa erityisesti se, että Hongkongia pidetään usein omana maanaan eikä sen katsota kuuluvan Kiinaan. Hongkongissa on oma valuutta ja oma lainsäädäntö. Vain puolustus ja diplomaattisuhteet kuuluvat Kiinan keskusvallan alle. Kuitenkin tämän työn pohjana on käytetty Finpron listaa Kiinassa toimivista suomalaisyrityksistä. Tähän listaan kuuluu myös toiminta Hongkongissa, joten voidaan olettaa, että jos listalla on puutteita ne koskevat yhtä lailla koko maata.

Muissa maakunnissa on kokonaismäärään nähden hyvin vähän yrityksiä.

Satamakaupunki Tianjiniin on asettunut 11 teollisuusyritystä. Rannikon muissa maakunnissa on kaikissa alle kymmenen yritystä. Tähän vaikuttaa varmasti myös se, että ensimmäiset suomalaisyritykset näihin maakuntiin ovat tulleet myöhemmin kuin esimerkiksi Shanghaihin ja Pekingiin. Rannikon maakuntiin verrattuna sekä välimaakunnissa että läntisissä maakunnissa suomalaisia yrityksiä toimii melko vähän. Välimaakunnissa on 23 yritysten toimipistettä, mutta käytännössä vain viisi yritystä toimii tällä alueella. Läntisten maakuntien alueella suomalaisilla yrityksillä on 20 toimipistettä. Alueella toimii yhdeksän yritystä. Käytännössä kummallakin alueella suurin osa toimipisteistä on Nokian tai Koneen toimistoja. Ilman näitä kahta suurta yritystä olisi suomalaisten yritysten sijoittuminen Kiinassa hyvin erinäköinen. Yritysten sijainnin painottuminen rannikolle tulisi entistä selvemmin esille. Läntisistä maakunnista Sichuan on merkittävin suomalaisyritysten sijaintipaikka. Tässäkin on taustalla Nokia, jonka tuotekehitysyksikön myötä tietotekniikkayrityksiä on tullut

maakuntaan. Monet Kiinassa toimivista yrityksistä ovat siellä muiden yritysten takia.

Toimialojen sijoittumisessa ei ole havaittavissa selkeää keskittymistä. Samat neljä suosikki kohdetta Shanghai, Peking, Jiangsu ja Guangdong nousevat esille kaikissa suurimmissa toimialoissa. Ainoastaan se vaihtelee vähän, missä näistä maakunnista on eniten tietyn alan yrityksiä. Muutamien tai yksittäisten oman toimialansa edustajien seurana on usein muiden toimialojen suomalaisia yrityksiä.

Vain ohjelmisto ja tietojenkäsittely alan (J62) yritysten selkeä erillinen kasauma on havaittavissa Sichuanissa. Maakunnan pääkaupungissa Chengdussa toimii viisi alan yritystä, jotka ovat sijoittuneet sinne Nokian tuotekehityksen mukana. Tosin saman alan yrityksiä on kymmenen Pekingissä. Tietokoneiden ja elektronisten laitteiden valmistus (C26) sekä koneiden ja laitteiden valmistus (C28) ovat laajimmalle levinneet toimialat, mutta käytännössä kyseessä on jälleen Nokian ja Koneen toimipisteet.

Tutkimuskysymykseen toimialojen sijoittumisesta ei saada siis selvää vastausta. Kaiken kaikkiaan yritysmäärät eri toimialoilla ovat sen verran pieniä, että merkittäviä johtopäätöksiä eri toimialojen kasautumisesta on vaikea tehdä. Muiden ulkomaisten yritysten ja toimialojen sijoittumisesta ei myöskään ole käytettävissä tietoja, jonka mukaan voisi todeta toimialakohtaista kasautumista.

Yritysten ajallista sijoittumista tarkastellessa voidaan huomata, että ne paikat joissa on ensimmäisenä ollut suomalaisia yrityksiä ja paikat, joissa on nyt eniten yrityksiä, ovat suunnilleen samoja. Tämän perusteella voisi todeta, että kohteet, joissa on jo ennestään suomalaisyrityksiä, ovat kiinnostavampia ja helpompia sijoittumispaikkoja uusille yrityksille. Suomalaisyrietykset ovat Kiinassa verkostoituneet keskenään muutenkin kuin vain liikesuhteissa. Pekingissä, Shanghaissa sekä Guangzhoussa toimii kaikissa Finnish Business Council, joka järjestää säännöllisiä tapaamisia ja monenlaisia tapahtumia jäsenilleen. Näin tietojen vaihto ja verkostoituminen suomalaisten kesken sujuu helposti. Hongkongissa toimii suomalainen kauppakamari ja toinen kauppakamari on juuri perusteilla Manner-Kiinan puolelle.

Suurin osa suomalaisista yrityksistä näyttää kasautuneet samoihin paikkoihin. Jonkin verran on myös yrityksiä, jotka toimivat ainoana suomalaisena kaupungissa. Usein nämä paikat ovat kuitenkin lähellä muita kaupunkeja, joissa on suomalaisyrityksiä. Suurilla yrityksillä on Kiinassa lukuisia toimistoja ja nämä toimipisteet saattavat sijaita hyvinkin erillään muista. Näillä yrityksillä on kuitenkin tärkeät toimipisteet rannikon suurkaupungeissa ja niiden verkostot ovat laajat ja kokemus maassa toimimisesta pitkä. Suomalaisyritysten läheisyydellä siis vaikuttaa olevan jonkinlainen merkitys yritysten sijaintiin, tosin liiketoiminnassa se ei varmasti tuo kovinkaan suurta etua. Vastauksena tutkimuskysymykseen suomalaisyritysten kasautumisesta voidaan todeta, että vaikka hajontaa on jonkin verran, suomalaisyritykset ovat kasautuneet suurimmaksi osaksi samoihin paikkoihin.

Suomalaisyritysten toiminta Kiinassa on alkanut suurkaupungeista. Pekingin, Shanghai ja Hongkong ovat olleet Kiinaan siirtymisen ensimmäiset kohteet. Tämän jälkeen toiminta on vähitellen levinnyt näiden kaupunkien läheisiin maakuntiin ja jonkin verran myös sisämaahan. Suuret yritykset ovat olleet edelläkävijöitä ja houkutelleet tai vaatineet alihankintaa tekeviä yrityksiä peräänsä. Kulkuyhteyksien edelleen parantuessa ja elintason noustessa sisämaan kaupungeissa on oletettavaa, että myös suomalaisyritysten määrä sisämaan maakunnissa kasvaa. Toisaalta agglomeroitumisen takia paikat, joissa jo ennestäänkin on paljon yrityksiä saavat niitä myös lisää. Mielenkiintoista olisi tarkastella tilannetta esimerkiksi kymmenen vuoden kuluttua ja verrata sitä tällä hetkellä olevaan tilanteeseen. Ainakin Kiinan väestömäärä takaa kasvavat markkinat, joita kaupungistuminen ja elintason nousu vauhdittavat myös sisämaassa. Kiinassa on jo nyt ainakin viitisenkymmentä miljoonakaupunkia ja kaupunkilaisten määrä on jatkuvassa kasvussa.

Tätä tutkimusta voisi jatkaa syventämällä tarkastelua Pekingin ja Shanghai osalta. Jatkossa voisi selvittää kuinka lähellä toisiaan suomalaisyritykset kaupungeissa toimivat, ovatko saman toimialan edustajat sijoittuneet samoihin paikkoihin ja ovatko yritykset kasautuneet joihinkin tiettyihin kaupunginosiin. Mielenkiintoista olisi myös seurata tapahtuuko toimialojen suhteen muutoksia. Tällä hetkellä teollisuusyritykset muodostavat valtaosan suomalaisista Kiinassa toimivista yrityksistä.

Ympäristöteknologia, terveydenhoito ja palvelualat saattaisivat olla tulevaisuudessa kysyttyjä vaurastuneiden kiinalaisten keskuudessa.

Vastaisuudessa tällaista selvitystä tehdessä Kiinassa toimivat business counsilit sekä kauppakamari olisivat hyviä yhteistyötahoja. Niiden jäsenlistojen kautta selviäisi ehkä lisää Kiinassa toimivista suomalaisyrityksistä.

Kiitokset

Kiitokset Finpron asiantuntijoille, jotka ovat avustaneet tämän työn tekemistä tietoja antamalla. Kiitokset Juhalle avusta karttojen tekemisessä. Kiitokset myös kaikille niille yritysten edustajille, jotka ovat vastanneet kyselyihin ja siten antaneet arvokasta tietoa työn tekemiseen.

Lähteet

- Amiti, Mary & Beata Smarzynska Javorcik. (2008). Trade costs and location of foreign firms in China. *Journal of Development Economics* 85, 129 – 149.
- Björkman, Ingmar & Sören Kock. (1995). Social relationships and business networks: the case of western companies in China. *International Business Review* 4:4, 519 – 535.
- Björkman, Ingmar, Adam Smale, Jennie Sumelius, Vesa Suutari & Yuan Lu. (2008). Changes in institutional context and MNC operations in China: Subsidiary HRM practices in 1996 versus 2006. *International Business Review* 17:2, 146 – 158.
- Deltamarin. (2006). Deltamarin and Shandong New Shipbuilding establish an engineering office. Lehdistöiedote 11.4.2006.
- Desai, Mihir A., Fritz C. Foley, James R. Hines Jr. (2004). Foreign direct investment in a world of multiple taxes. *Journal of Public Economics* 88:12, 2727 – 2744.
- Du, Yulan, Yi Lu & Zhigang Tao. (2008a). Economic institutions and FDI location choice: Evidence from US multinationals in China. *Journal of Comparative Economics* 36, 412 – 429.
- Du, Yulan, Yi Lu & Zhigang Tao. (2008b). FDI location choice: Agglomeration vs institutions. *International Journal of Finance and Economics* 13, 92 – 107.
- Fetscherin, Marc, Hinrich Voss & Philippe Gugler. (2010). 30 years of foreign direct

investment to China: an interdisciplinary literature review. *International Business Review* 19:3, 235 – 246.

Finpro. (2009). Maaraportit. Kiina.

<<http://www.finpro.fi/fiFI/Market+Information/Country+Information/Aasia/Kiina/Kiina#TOP>> Viitattu 19.7.2010

Finpro. (2010). Tämä on Finpro. <<http://www.finpro.fi/fi-fi/finpro/>> Viitattu 6.6.2010

He, Canfei, Yehua Dennis Wei, Xiuzhen Xie. (2008). Globalization, institutional change and industrial location: economic transition and industrial concentration in China. *Regional Studies* 42:7, 923 – 945.

He, Canfei. (2003). Location of foreign manufacturers in China: Agglomeration economies and country of origin effects. *Regional Science* 82, 351 – 372.

He, Canfei. (2006). Regional decentralisation and location of foreign direct investment in China. *Post-Communist Economies* 18:1, 33 – 50

He, Canfei. (2008). Foreign manufacturing investment in China: The role of industrial agglomeration and industrial linkages. *China & World Economy* 16:1, 82 – 99.

Head, Keith & John Ries. (1996). Inter-City Competition for Foreign Investment: Static and Dynamic Effects of China's Incentive Areas. *Journal of Urban Economics* 40:1, 38 – 60.

ILO (International Labour Organization). (2010). Labour Statistics. China. Wages, by economic activity. <<http://laborsta.ilo.org/STP/guest>>. Viitattu 19.7.2010

Jansson, Kim, Markku Mikkola & Tapani Ryyänen. (2007). Verkostoyhteistyöllä Kiinaan? SeaChi -projektin loppuraportti. 46 s. VTT tiedotteita 2398. Espoo.

Kauppalitiikka. (2007). Muutoksia Kiinan verotusjärjestelmässä; vaikutuksia ulkomaisiin yrityksiin. 25.6.2007 Ulkoasianministeriö.

Kauppalitiikka. (2010). Kiina-suhteelle skoolattiin Finlandia-talossa. 29.3.2010. Ulkoasiainministeriö.

Kettunen, Erja, Jyri Lintunen, Lu Wei & Riitta Kosonen.(2008). *Suomalaisyriyten strategiat Kiinan muuttuvassa toimintaympäristössä*. 255s. Helsingin kauppakorkeakoulun julkaisuja. Helsinki.

Leung, Chi Kin. (1990). Locational characteristic of foreign equity joint venture investment in China, 1979 – 1985. *Professional Geographer* 42:4, 403 – 421.

Liu, Weidong, Peter Dicken & Henry W. C. Yeung. (2004). New information and communication technologies and local clustering of firms: A case study of the Xingwang industrial park in Beijing. *Urban Geography* 25, 390 – 407.

Mataloni, Raymond J. Jr. (painossa). The structure of location choice for new U.S. manufacturing investments in Asia-Pacific. *Journal of World Business*.

Mäkelä, Juha. (2010). Keskustelu Finpron Pekingin toimistossa 12.5.2010.

Rantanen, Esa. (2010). <esa.rantanen@finpro.fi> Suomalaisyriykset Kiinassa. Sähköpostiviesti 23.11.2010.

- Salmi, Asta. (2006). Organising international supplier relations: An exploratory study of Western purchasing in China. *Journal of Purchasing & Supply Management* 12, 197 – 208.
- Sridhar, Kala Seetharam & Guanghua Wan. (2010). Firm location choice in cities: Evidence from China, India, and Brazil. *China Economic Review* 21, 113 – 122.
- Tilastokeskus. (2003). Pk-yrityksiä on... niin kuin ne lasketaan.
<http://www.stat.fi/tup/tieto aika/tilaajat/ta_11_03_pkyrit.html> Viitattu 11.12.2010.
- Tullihallitus. (2010). Ulkomaankauppatilastot.
<http://www.tulli.fi/fi/tiedotteet/ulkomaankauppatilastot/maa- ja_toimialakatsaukset/kuluvavuosi/kiina/index.html> Viitattu 12.8.2010.
- Turunen, Teemu & Anna Koikkalainen. (2009). Kiina. Julkaisussa Ahonen Anne (toim.)
Maailman markkinat 2009, 68 – 74. Ulkoasiainministeriö. Helsinki.
- Ulkoasianministeriö. (2010). Suomen suurlähetystö, Peking. Uutiset 28.5.2010.
Ministeri Väyrynen allekirjoitti uudistetun verosopimuksen.
<<http://www.finland.cn/Public/default.aspx?contentid=193502&nodeid=35178&contentlan=1&culture=fi-FI>> Viitattu 13.7.2010
- UNCTAD (United Nations Conference of Trade and Development). (2009). *World investment report 2009*. New York ja Geneve. YK
- Wei, Yehua Dennis, Chi Kin Leung, Wangming Li & Rong Pan. (2008). Institutions, location, and networks of multinational enterprises in China: A case study of Hangzhou. *Urban Geography* 29:7, 639 – 661.

World Gazetteer. (2010). China. <<http://www.world-gazetteer.com/>> Viitattu
29.12.2010.

Yeung, Henry Wai-chung. (2000). Local politics and foreign ventures in China's
transitional economy of Singaporean investment in China. *Political Geography*
19:7, 809 – 840.

Zhang, Le-Ying. (1994). Location-specific advantages and manufacturing direct foreign
investment in South China. *World Development* 22:1, 45 – 53.

LIITE 1

Yritys	perustettu	TOL	henkilöstö	Liikevaihto €	aloittanut	Kiina	toimipist.	kv	muuta
AEL Consulting	1922	P85	231	22,2miljoonaa	2008	1	Shanghai	on	paperiteol. Yms.
Ahlstrom	1851	C17	5800	1,6miljardia	2003	4!	peking, wuxi, s	20	
Alawus Beijing	2002 (uusi)	c16	200	5miljoonaa	2002	2!	peking, hangz	ei	
Alfaram Oy	1994	c27	92	5,4miljoonaa	2001	1!	suzhou	on	
Allu Finland Oy	1985	c28	40	13miljoonaa	2002	1	Shanghai	on	
Almaco Group	1988	M71	80	60miljoonaa	2007	1	Shanghai	on	
Alteams Oy	1943	C24	1600	130M€	2001	1!	Suzhou	ruotsi	viiteoliikenne, auto, sähkö ja elektron
Aspocomp Grd	1979	C26	105	13,2miljoonaa	2001	1!	suzhou	on	
Auramarine Oy	1974	c28	94	34miljoonaa	2001	1!	Shanghai	ei	laivateollisuus
Bang & Bonso	1927	G46	230	195miljoonaa	2005	1	Shanghai	on	
Beneway Oy	2001	J62	30<		2005	1	Chengdu	on	toiminta lopetettu 2009
Biohit Oyj	1988	C32	370	35,4miljoonaa	2006	2!	Shanghai, suz	on	
Biolan Oy	1974	C20	168	27,7miljoonaa		1!	Suzhou	on	
Brand Balance	2007	M70	10<	n. 300000	2007		peking, shang	on	
Cargotec Oyj	2005 (jako)	C28	10500	3,4 miljardia €	2005	11!		Toimint	laivanvarustamot, kuljetusyritykset...
Ceiko Oy	2002	C25	77	13miljoonaa	2005	1!	suzhou	on	
China Info Oy	1999	M74	5<	390000	2000	1	Shanghai	ei	
China Tekway	1994	M70	5<	164000		4	Peking, shang	on	
Comptel Oyj	1986	J62	587	74,9million	2000	2	Peking ja Hong	on	puhelinoperaattorit
Confidex Oy	2005	M71	90	>10miljoonaa€	2006	1	Guangzhou	ei	
Contra Touch (1994	M73	20<	2,3miljoonaa		1	peking	on	
Corenso Uniter	1992	C17	1100	95miljoonaa	2001	2!	Hangzhou ja Fon		
Creative Mecha	2004	M71	30<	200000	2009		peking	ei	
Datapro	2002 (J62)		2<		2002	1	peking	ei	ei toimi Suomessa
DeltaMarin Ltd	1990	M71	390	26miljoonaa	2004	2!	weihai, shang	on	
Detection Technology Oy	2002	C26	153	7miljoonaa	2002	2	Peking ja Hong	on	sairaalat, turvallisuus
Dewaco Ltd	1986	c28	29	5miljoonaa		1	peking	on	jätevedenpuhdistus
Digia Oyj	2005	J62	1400	120miljoonaa	2005	2	peking ja chen	on	
DigiEcoCity Lt	2006	M71	10<	12000	2006		peking	ei	
Draka	1912	c27	300	210miljoonaa	1994	2!?	Shanghai -94,	on	
Durat	1990	C22	20<	2,5milj		1	Shanghai	on	
Dynea Oy	2001	C20	2200	879,0 million€	2002	4!	peking, shang	on	autot,sisustus...
Ecocat Oy	1985	c28	192	59,6miljoonaa		1!	Guangzhou	on	
Efore Oy	1975	c27	565	64,1miljoonaa		2!	peking ja suzh	on	
Elcoteq	1984(1991)	C26	11000	3,4miljardia	1999	4!	peking ja Hong	15	
Elecster Oyj	1955	c28	321	35,5miljoonaa		2!+1	tianjin ja pekin	on	
Electrobit	1985	J62?	1528	153,8miljoonaa	2002	1	peking	7	
Eltete Group	1974	C17	400	31miljoonaa		3!	missä kaksi?	17	
Envronics Oy	1987	C26	96	15miljoonaa		1	peking	2	
Etola	1932	G46	1500	400miljoonaa			tianjin ja shang		
Etteplan Oyj	1983	M71	1700	98,7miljoonaa	2004	2	Shanghai, kun	on	
Evac Internatio	1979	C33	123	44miljoonaa		1	Shanghai	on	laivanvarustamot, kuljetusyritykset...
Exel Composit	1960	C22	419	70miljoonaa		1!	nanjing	on	
Fibox	1991	c27	7	30,7miljoonaa		4!	suzhou, shang	on	
Fimet Oy	1982	C32	54	5miljoonaa	1995	1	Shanghai	on	
Finnair	1923	H51	9595	2263miljoonaa	1988	3!	Peking -88	on	
Finnforest (Me	1948	A02	3000	1149miljoonaa	2000	1	Shanghai	on	
Finnish Fur sa	1938	G46	320	31,2miljoonaa	1997	1	Peking (2002)	on	
Finnish Sawmi	1945	M72	40sahaa	yh. 1miljardi	2006	1	Guangzhou		
Finpro	1919	M70	375	18,3miljoonaa		4	peking, shang	on	
Flander (Symb	1997	J62	90	8,5miljoonaa		1	peking	on	mobiliilaitevalm, ohjelmistotoim, oper
Fluidhouse Oy	1980? 2003	c28	50	10miljoonaa	2008	1!	Shanghai	on	
Genelec Oy	1978	C26	114	14,5miljoonaa		1	p		
Glassrobots O	1982	M71	23	3,5miljoonaa		1	peking	on	
Glaston	(1870)2007	C28	1200	1518miljoonaa	2001	3!	shanghai, tianj	20	
Greater Helsin	2008	M73	10<	3,6milj		1	Shanghai	ei	
GS-Hydro	1974	C25 ja M71	600	159miljoonaa	2002	1!	Shanghai	on	
Halton	1969	c28	1150	171miljoonaa	2005	1	Shanghai	on	
Harvia	1950	c27	250	40miljoonaa	2004	1	Panyu (Guang	on	

Helkama Bica	1905	C25	200	41miljoonaa	2005	1	Shanghai	on	
Honkamajat	1963	c16	31	5,4miljoonaa	2003	1	p	on	
Hotelzon	1972	N79	65	6,3miljoonaa		2	peking ja shan	on	ei enää Kiinassa? Toimintoja ajettu a
Huhtamäki	1920	C22	13000	2miljardia		2!	tianjin ja guang	33	
Hästö & Salin	2006	M69	10<	852000	2006	1	Shanghai	ei	
IonPhasE Oy	2001	C20	20<	443000	2007	2	guangzhou ja lei		
Ixonos	1994	J62	1000	67,1miljoonaa	2008	2	peking, chengon	on	matkapuhelinvalm, operaattorit, organ
Jykes Oy	1996	M70	42	7miljoonaa	2005	1	shanghai	2	
Kaukomarkkin	1952	G46	90	11,3miljoonaa	1953	2	peking ja shan	on	
Kemira	1920	C20	8493	2500miljoonaa	1999	3!	shanghai, yanzon		
Kemppi	1949	c28	600	143miljoonaa	1995	1	peking	13	
Kone Oyj	1910	c28	34000	4,7miljardia	1996	35!	kunshan	50	
Konecranes	1994(1933)	c28	9222	2103miljoonaa	2002	11!		43	
Kromatek	1990	C25	20<	1,2miljoonaa	2006	1!	shanghai	ei	(Metso omistaja)
Kumera	1945	M71, C28, C25	622	96miljoonaa	2009	1!	kunshan	on	paperi ja kaivosteol.yms.
Kuopio Innovat	2008	M70	202	3miljoonaa	2008	1	shanghai	ei	
Kuusakoski	1910?	E38	1600	946miljoonaa		1	hongkong	on	
KWH Mirka Ltd	1943	C23	522	87,7miljoonaa	2006	1	shanghai	on	
L-Fashion Gro	1907	C14	1500	209miljoonaa		1!	suzhou	on	
Lahti Precision	1914	C26	170	24miljoonaa	1997	1	shanghai	ei	2010 alussa tytäryhtiön johto osti yrittä
LAKES	1997	M74	234	3miljoonaa	2006	1	Shanghai 2008	on	ei enää Kiinassa 2008 jälkeen
Lamor	1982	E39	300	58miljoonaa		2!	tuotant	peking ja Hong	13
Lappset Group	1968	C32	296	47,6miljoonaa	2000	2?	shanghai, hong	on	
Larox	1977	M71, C28	562	208miljoonaa	2009	2!	Suzhou, sh	on	kaivos,metalli ja kemianteollisuus
LH Lift	1975	C25	42	11miljoonaa	2002	1!	ningbo	ei	
Lifa Air	1988	G46?	10	1,8miljoonaa	2000		hong kong	on	
Lindström	1848	S96	2400	250miljoonaa	2006	3		19	
Logonet	1992	G46	275	25miljoonaa		2	shanghai ja hon	on	
M-Real Oyj	1986	C17	4900	2,4miljardia		3	shanghai ja hon	on	
Maping Co	1978	c28	50			1	peking	on	
Marja Kurki	1976	G46, M74	73	6miljoonaa	1998	3	Pek., shang, son	on	
Markku Kauria	1991	G47	20<	1,4miljoonaa		1	peking?		
Maxit Group	1994?	C23	5000	1,2miljardia	2004	1!	p	on	
Metso Oyj	1999	C22, C28, C33	26500	6,4miljardia	1999	17!		50	kaivos, maarakennus, energia, kiertä
Metsä-Botnia	1973	C17	1100	1591miljoonaa		1	shanghai	on	
Moventas	2005 (uusi nim)	C25	1300	382miljoonaa	2008	1	suzhou	8	
MPS-Yhtiöt Oy	1975	M70	130	16miljoonaa	2005	1	shanghai	on	
MW Power	2009	C28 metso ja	58	61miljoonaa			peking?	on	
Mylab Group	1987	J62	688	7miljoonaa	2010	1	p	ei	
Napa Oy	1989	J62	115	13miljoonaa	2003	1	shanghai	on	
Nethawk	1991	J62	370	35miljoonaa	2000	1	peking	on	
Nextrom	1988	c28	420	82miljoonaa	1995	1	shanghai ja hon	on	Shanghaiin tehdas 2002-2005
Nokia Oyj	1966 (1865)	C26	125829	50710miljoonaa	1995	74!	peking ja dong	on	
Nokia Siemens	2006	C26	7796	6,9miljardia	2006	4!	peking, shang	on	
Nokian Capacit	1957	C26	290	70miljoonaa		1!	shanghai	on	
Nordea	2000	K64	36500	3000miljoonaa	1984	2	peking ja shan	on	
Nordic sports g	1994	G46					peking?		ESPSports omistaa
Nordic Venture	1991	M70?			1992	3	Pek., shang, hon	on	paperiteollisuus
Normet	1970	c28	450	107miljoonaa		3		on	Kaivosteol., maanalainen rakentamin
Nurmi Hydraul	1957	C28	295	34miljoonaa	2005	1!	Dalien	ei	
Oilon	1961	C28 konserni	280	45miljoonaa	2000	2!	jiangsu	on	
Onninen Oy	1913	G46	3000	1,34miljardia	2008	1	(sourcing)shanghai ja hon	on	
Orbis Oy	1949	G46	173	19,8miljoonaa		2!	shenzen, peki	on	
Outokumpu	1910	C24	8000	5,5miljardia	2003	4!	Zhongsan...	on	
Outotec	2006	C28, M71	2674	1217miljoonaa	2006	2!	Shanghai, pek	on	
Pac-Solution C	2008	E36	10<	87000	2008	1	peking	ei	
Perfos	1953	C22	9000	376,2miljoonaa	2000	5!	guangzhou..	on	
PKC Group Oy	1969	C29	4100	201,8miljoonaa	2006	1!	suzhou	on	
Planmeca Oy	1971	C32	2183	516miljoonaa	1995	2	Shanghai (200	on	
Plenware	1997	J62	341	31miljoonaa	2007	2		on	Cybercom-konsernin osa

Polar Electro O	1977	C26	1200	146,9miljoonaa	1988	2!	guangzhou(200	on	
Polar Logistics	2001	H49		7411,8miljoonaa	2001		2shanghai ja ho	on	
Premix Oy	1980	C20		5314miljoonaa	2007	2!	Yangzhong ja	on	joint venture
ProApac	2005	J62	5<	131000	2005	1(+7)	guangzhou	ei	toiminta keskeytynyt Suomessa joir
Profin Oy	1977	F43		545,3miljoonaa			peking?	on	
Proventia	2001	C29, J62		5010miljoonaa	2001		peking?	on	
Pöyry	1958	M71		7924821,7million	1994		3Shanghai,peki	on	50
Rapala	1957	C32		2271234,6miljoonaa			4? peking	on	
Rautaruukki	1960	C24		117002miljardia	2005	1!	shanghai	on	27
Raute	1908	c28		57036,6miljoonaa	2007	1!	Shanghai	on	5 viulu, vaneriteol.
Reima	1940	C14		1204,2miljoonaa	1995	!	shanghai office	on	
Rettig	1845	C25		3492572miljoonaa	1997	2!	tianjin ja pekin	on	11
RMC Citigate I	1996	M71?		5 26000			1 peking	ei	
Safeplast Oy	1987	C13		6811,3miljoonaa	2007		1shanghai	on	
Saimatec Engi	1981	M71		7010miljoonaa			1shanghai	ei	
Salcomp	1975	C27		7300239 miljoonaa	2002	1!	Shenzhen	on	
Sanako	1961	J62		6511,3miljoonaa	2002		1shanghai	on	
Sarmatron Oy	2000	K64	5<	44000	2000		1 peking	on	
Savcor	1981	C25, J62, M71		1600\$111,9miljoonaa	2001	3!	peking, tianjin,	on	paperi, telekom. ja rakennusteol.
Scanfil	1976	C26		2064197,3miljoonaa	2002	2!	suzhou ja hang	on	
Shanghai Nele	1991	C28)			1991	1!	shanghai	ei	(Metso omistaja jointventure
Sintrol Oy	1975	G46		5110,8miljoonaa	2008		1 peking	on	
SKS Group Oy	1924	G46 C26 C27		65077miljoonaa	2007		1shanghai	on	
Sovella Oy	1976	C31		18026miljoonaa			1shanghai	on	
Stora Enso	1998	C17		270008,9billion	1998	9!	Suzhou -98	on	35
Synocus	1980	M70		241,6miljoonaa			2 peking ja shane	ei	
Take5restaurant		I56			2002		peking	ei	
Tamfelt (Metsc	1797	C13		1350130,2miljoonaa	1999	2!	tianjin, shangh	on	paperi-, kaivos- ja kemianteol.
Tekes	1983	O84		300rahoituspäättök	1992		2shanghai (200	on	
Tekla Oyj	1966	J62		46050miljoonaa	2000		1shanghai	on	
Teknikum	1989	C22		39043miljoonaa	2008	1!	suzhou	on	
Teknoware Oy	1972	c27		21427,8miljoonaa	2001	2!	suzhou ja sha	on	
Teleste	1954	C26		1260141,7miljoonaa	1998	2!	peking ja suzh	on	
The Switch	2006	C27, M71		19053,7miljoonaa	2006		2 peking ja lu'an	on	
Tieto Oyj	1968	J62		166001706,3miljoonaa	2003	3!	Peking 03, che	on	30
TM Systems	1974	M71		8517miljoonaa	1998	3!	shanghai, kuns	on	
Trafotek Oy	1983	c27		27761miljoonaa			1! suzhou	ei	
Trafox (Muunt	1947	C26		24032,5miljoonaa	2005	1!	suzhou	on	
Treston Oy	1970	C31		17732miljoonaa	2001		1shanghai	on	
UPC Consultin	1978	C18		1616miljoonaa			1shanghai	on	
UPM-Kymmene	1996	C17, C16		230007,7miljardia	1999	3!ja1	changsu, guan	on	15
Upofloor Oy	1950?	C22		19045miljoonaa	2003		1shanghai	on	
Vacon Oy	1993	c27		1200293,2miljoonaa	2005	3!	suzhou, peking	on	
Vaisala Oyj	1936	C26		1400231,8miljoonaa	1994	3!	peking -94, sh	on	
Valio Oy	1905	C10		42001787miljoonaa	2001		1shanghai	on	
Valtra Oy	1994 (1951)	C28		998609,8miljoonaa	2000		1 peking, (urum	on	
VTI Technologi	1991	C26		57953,6miljoonaa	2005		2Shanghai 05 ,	on	
VTT	1942	M71 M72		2700245miljoonaa	2006		1shanghai	on	
Walki	2002	C17		525158miljoonaa	2006	1!	Changsu	on	
Wetend Techn	2001	C28		112,6miljoonaa	2007		1 peking	on	
Wipak	1966	C22		1850440miljoonaa			1shanghai	on	
Wärtsilä	1834	C28		180005,3miljardia	2003		1703 zhenjiang 0	on	70
Zipo (Salmi Oy	1971	C32		449miljoonaa			1shanghai	on	